

ZIVOT

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • ČERVEN • JÚN • Czerwiec • ČÍSLO 6/1977 • ROČNÍK 20 cena 1 zl

SLNIEČKO

Ked' sa slinko v ranej rose
umyje,
oblecie si jasné šaty,
na hlavu dá klobúk zlatý
a potom sa po krajine usmeje.

Tuk, tuk, klope úsmev —
lúčik
na zvieratká v lese:
„Vsťavaf!“
a ďalej sa nesie
do mesta i do dediny,
pozrie sa i za komíny,
či tam hádam z vajíčka
strapatá a neumytá
nevykukne hlavička.
Zvedavé je slinko zlaté,
nazrie všade,
milučko sa prihovorí:
„Jak sa máte?“
a už beží, beží,
kam?
Možno, deti, práve k vám.

EVA KOPÚNKOVÁ

RANNÍ SLUNCE

Voní kvítí,
barvy svítí,
pojd', sestričko, ven!
slunce z trávy
vstává, zdraví:
Děti, dobrý den!

Pookřívá,
jak se dívá
listím do zahrad.
Nezhasni nám,
nechoď jinam,
budeme si hrát!

FRANTIŠEK HRUBÍN

ZÁPAD SLUNCE

Pojď k večeři, Haničko,
pojd' už, nebo umřeš hladky,
podívej se, sluníčko
už zapadá za zahrady!
— Půjdou, ale nerada.
Jak bych mohla umřít hladky?
Když sluníčko zapadá,
celý svět je z čokolády.

FRANTIŠEK HRUBÍN

SLNKO

Kotúľa sa po nebi,
žeravé sta z pahreby.
Neschladí ho ani dážď,
hoci nemá pršiplášť.
Jeho zlatá pochodeň
zláti všetko celý deň
Zohriala už plno kvetín,
opálila všetky deti.
V ligotavú perlíčku
premenila rosičku
a v obilie zrunko.
To vie zlaté slinko!

MÁRIA AMBROVÁ

O SLNIEČKU

Slnko už vstáva,
zltučká hlava
češe si vlasy
do dennnej krásy.

A už nám svieti,
volajú deti:
Na nás sa smeje,
teplúčko hreje.

JOZefa MARKOVÁ

HŘEJ SLUNÍČKO

Hřej sluníčko, hřej,
hory doly krej!
Povyskoč si výše
na tej naší střeše,
kolo udělej!
kolo udělej!

NECH VÁM VZDY SVIETI SLNIECKO

1. ČERVEN, MEZINÁRODNÍ DEN DĚtí



PRED BELEHRADOM

Obraciame svoju pozornosť na krásne hlavné mesto bratiskej Juhoslávie, kde sa zanedlho stretnú predstaviteľia štátov — signatárov Záverečného aktu z Helsiniek. Od stretnutia v Helsinkách v roku 1975 uplynulo neveľa času, ale pre Európu tento čas uplynul v mieri. A to je najdôležitejšie! Od stretnutia v Belehrade všetci očakávajú ďalšie konkrétné rozhodnutia, ktorých výsledkom by bol trvalý a nenarušiteľný mier a úspešná medzinárodná spolupráca. Žije ešte pokolenie, ktoré sa pomáta na hrôzu a ukrutnosti poslednej vojny. Pokolenie, ktoré si je vedomé jej príčin zrodenej fašizmom podporovaným agresívnym imperialistickým kapitálom, ktorého jednou z prvých obetí bola naša krajina. Koniec tejto vojny, zavŕšený bezpodmienečnou kapituláciou Nemecka, vytvoril trvalú geopoliticú realitu. A dnes, po vyše tridsiatich rokoch možno konštatovať, že vtedajší veľkí politici stvárnjujúci túto realitu sa vyznačovali tak politickým rozumom, ako aj perspektívnym pohľadom na dnešok a dúfajme, že aj na ďalšie desaťročia rozvoja Európy.

Rozhodujúcim činiteľom vo veci mierovej situácie na európskej aréne bola a bude sila štátov socialistického spoľočenstva a medzi nimi vojenská sila Sovietskeho zväzu. Tieto krajiny uskutočňujú aktívnu zahraničnú politiku, dôsledne pôsobia v prospech upevňovania procesu uvolňovania napäťia a rovnoprávnej medzinárodnej spolupráce štátov s odlišným zriadením v súlade s leninskými zásadami mierovej koexistencie. Do tohto diela boja za mier a medzinárodnú bezpečnosť Poľsko významne prispieva a je známe zo svojej diplomatickej aktivity.

V máji rokovalo vo Varšave Svetové zhromaždenie budovateľov mieru. Odňať, z hrdinského hlavného mesta našej krajiny adresovalo výzvu k národom sveta. Hovorí sa v nej, že mier, sloboda, spoločenská spravodlivosť a pokrok sú hodnotami, ktoré by mali byť prístupné všetkým nárom, dnešným a budúcim pokoleniam. Mimoriadne dôležitou úlohou je upevnenie procesu uvolňovania napäťia, aby sa stal neodvratiteľný, zasa najdôležitejšou úlohu terajšieho pokolenia je zadržanie pretekov v zbrojení a podniknutie účinných krokov pre odzbrojenie. Dokument Zhromaždenia vyzýva aj k vytvoreniu nového spravodlivého systému ekonomických vzťahov a vyzýva všetky štaty, ktoré to ešte neurobili, aby ratifikovali Chartu ľudských práv schválenú OSN a zároveň odsudzuje narušovanie základných občianskych práv imperialistickými a rasistickými režimami.

Je totiž známe, že na svete trvajú lokálne vojny, hynú ľudia, ničia sa ich majetky, že existujú krajiny, v ktorých, ako napr. v Chile sú narušované základné občianské práva, zúri teror reakcie. Aj tuna, v Európe, existujú sily stúpejnej vojny a revanšizmu, ktoré spôsobujú napätie nebezpečné pre všetkých mieru. Cieľom ich ohováračských kampaní sú krajiny socialistického spoločenstva. Tieto sily znamenajú imperialistickú avangardu v ostrom triednom boji prebiehajúcom v súčasnom svete, boji dvoch ideológii — marxistickej a buržoáznej. Teraz, pred stretnutím v Belehrade, sa ohováranie a osočovanie namierené proti nám mimoriadne zintenzívilo, keďže má za účel znemožniť konštruktívne a plodné výsledky belehradského stretnutia.

Keďže poznáme ciele týchto rozduchávačov studenej vojny a revanšistických sôl neprekypuje to, že neberú na vedomie základné pravdy. Prv než v roku 1948 Valné zhromaždenie OSN schválilo Deklaráciu ľudských práv, v polskom zákonodarstve mali už naši občania tieto práva zistené a to plne a efektívnejšie. Poľsko sa aktívne zúčastnilo na vypracovaní OSN tzv. paktu ľudských práv z roku 1966 a vytvorení Záverečného aktu KEBS z roku 1975. Všetci v našej krajine majú a plne využívajú právo na prácu, vzdelenie a voľbu povolania, slobodu myslenia, svedomia a vieroveryznania, rovnosť pred zákonom, osobnú a sociálnu bezpečnosť, účasť na verejnem živote, ochranu rodiny, ženy, dieťaťa atď., čiže všetky politické, ekonomickej a sociálne práva. Sú to práva zaistené ústavou a ich praktická realizácia môže byť vzorom uskutočňovania rovnosti a spoločenskej spravodlivosti. Takáto situácia vyplýva z ideo-vých predpokladov socializmu a zhoduje sa s našimi národnými cieľmi.

Predstavovanie našich nesporných výsledkov vo všetkých oblastiach je najlepšou a najúčinnejšou odpoveďou, ktorá demaskuje protikomunistické a protimierové sily, ktoré najmä teraz, pred belehradským stretnutím, chcú narušovať mier a medzinárodnú spoluprácu. Hoci nemajú reálne šance nanútiť ľudstvo svoje ciele, treba mať na zreteli ich diverzné počinania a klasifikačné ich protihumánnym a protihumanistickým akciám.

MARIAN KAŠKIEWICZ

VYSVETLENIE

Už niekoľko mesiacov naši čitatelia dostávajú čísla Života s veľkým oneskorením. Samozrejme, nie sú s tým spokojní, protestujú na schôdzach, sťažujú sa jednotlivým zložkám KSČaS a redakcii. Hovoria nám, že na vše je redakcia.

Podľa našej mienky, bez ohľadu na príčiny, čitatelia majú právdu keď protestujú, majú totiž právo dostávať časopis v termíne. Je však našou povinnosťou označiť všetkým, že oneskorovanie Života vyplýva výlučne zo situácie v našej tlačiarne, ktorá v pomere k svojim možnostiam má príliš veľa úloh a v podstate oneskoruje všetky časopisy, v tom aj ŽIVOT. Nesúhlasime s touto situáciou, stále intervenujeme v našom vydavateľstve, ale nemáme vplyv na zmenu výrobných plánov tlačiarne.

Z našej strany odovzdávame materiály do tlačiarne v termíne, v súhlase s harmonogramom!

Oznamujeme to našim váženým čitateľom a uisťujeme ich, že budeme nadáľ intervenovať a o výsledkoch napíšeme na stránkach Života.

str. 2 ŽIVOT nr 6



V čele prvojmajového sprievodu v hlavnom meste šli poprední straníci a štátni činitelia. V prvom rade zľava doprava: Piotr Jaroszewicz, Edward Gierek, Alojzy Karkoszka a Henryk Jabłonki. Za krásneho počasia milióny Poliakov sa zúčastnili oslav májového sviatku 1977.

Foto: CAF-MATUSZEWSKI



■ 1200 DELEGÁTOV zo 110 krajín sveta zo všetkých svetadiel rokovalo vo Varšave na Svetovom zhromaždení budovateľov mieru.

■ MATURITY. Totočené skúšky dospelosti začalo vyše 200 000 abitientov. 70 000 z nich začne v októbri študovať na poľských vysokých školách.

■ PRI PRÍLEŽITOSTI Dňa osvety, knihy a tlače v celem Poľsku pripravili 5 000 knižných jarmokov a 500 stretnutí so spisovateľmi. Zaslúžili kultúrni pracovníci dostali štátne vyznamenania.

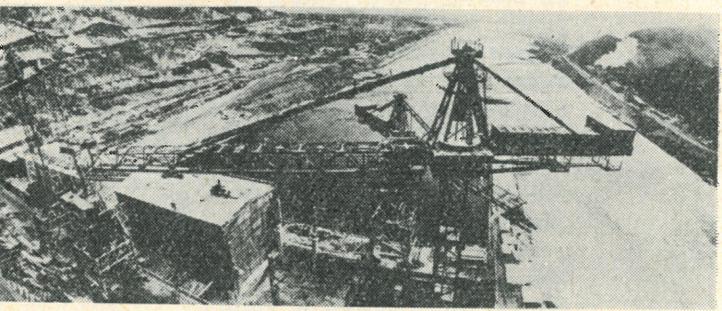
■ RUMUNSKO dôstojne oslávilo 100. výročie znovuziskania nezávislosti, ktoré malo miesto v roku 1878 po porážke Turecka vo vojne s Ruskom.

■ „SVET na nemôže zaobísť bez mierového využitia atómovej energie“ — konštatovalo sa na konferencii v Salzburgu, ktorá sa konala pod patronátom Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu, keďže „blížime sa ku koncu možností využívania prírodných uhľovodíkových palív“.

■ KONGRES USA schválil rozhodnutie, ktoré je v rozporu so záujmami mieru a uvoľňovania napäťia na svete — poskytol totiž diverznej rozhlasovým vysielačkám Svoboda a Slobodná Európa — 68 miliónov dolárov.

■ PO VIETNAMSKO-AMERICKÝCH ROZHOROVROCH v Paríži, USA nebudú namietať proti prijatiu Vietnamskej socialistickej republiky do OSN.

■ NEJNÍŽŠÍ MĚSÍČNÍ MZDA v závodech socialistického sektoru vzrostla od 1. kvätena t.r. z 1200 zlôtých na 1400 zlôtých. V roku 1970 bola nejnižší prípustná odmena na práci 850 zlôtých. Dnes nejnižší výdělek činí 35 procent z průměrné mzdy, která v zespolečenstveném hospodářství je skoro 4100 zlôtých.

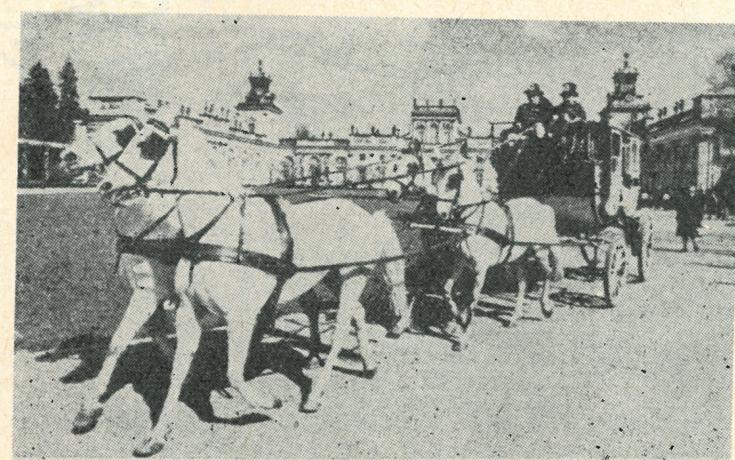


Na stavbe najďalej na východe sa nachádzajúcej veľkej sovietskej vodnej elektrárne. Vzniká na rieke Zeja, prítoku Amuru, nedaleko čínskych hraníc. Elektráreň sa buduje niekoľko rokov, zanešie odovzdaný do prevádzky štvrtý blok s výkonom 215 MW. Po prvýkrát na svete sú tuny namontované turbíny, ktoré pracujú v podmienkach značných výkyvov tlaku vody.

Foto: CAF-TASS



Atomový ledoborec „Sibiř“, spuštěný na vodu v minulém roce, je v současné době vybavován v Baltické loděnici na 60. výročí Velké říjnové socialistické revoluce vypluje na první plavbu. Má výtlak 23 460 tun; bude drtit šestimetrovou vrstvu ledu.



CAF — RADKIEWICZ

DÓCHODKY PRE ROĽNÍKOV

SPRÁVA POSLANCA J. PIŃKOWSKÉHO NA ZASADNUTÍ SEJMU PL'R DŇA 30. MÁJA t.r.

Konzultácie, — konštatoval o.i. poslanec J. Pińkowski, — mali všeobecný charakter. Celoeobecné schôdze zvolané v tejto veci sa konali skoro v každej dedine a zúčastnila sa ich prevažajúca časť vidieckeho obyvateľstva, a okrem toho mnohí odborníci, vedci, verejný činitelia.

V priebehu diskusie sa konfrontovalo rôznorodé názory, ktoré odzrkadlovali špecifickú situáciu a podmieneenosť jednotlivých roľníckych gospodstiev v rôznych oblastiach krajiny. Teda niekedy — čo bolo v tejto situácii prirodzené — predkladalo sa protikladné postuláty a návrhy. Avšak prevážajúca časť výpovedí súvisela so sebou a tvorila rad problémových návrhov. Tieto návrhy teraz podrobne prešetruje a analýzuje kolektív, ktorý utvorila vláda.

Konzultácie potvrdili fakt, že poľský vidiek s veľkým uznaním a spokojnosťou prijal rozhodnutie V. pléna o zavedení systému dôchodkového zabezpečenia pre súkromne hospodáriacich roľníkov a ich rodiny.

Na vidieckych schôdzach sa často poukazovalo, že to bude mať obrovský spoločenský a výrobný význam, prispeje k ďalšiemu zmenšeniu rozdielov v sociálnom zabezpečení pracujúcich v meste a na vidieku.

V priebehu konzultácií sa so súhlasom stretávali základné predpoklady

systému dôchodkového zabezpečenia roľníkov.

S pochopením a podporou prijal vidiek predpoklad, že dôchodkový systém roľníkov mal by prosipevať intenzifikáciu poľnohospodárskej produkcie a zvyšovaniu výkupu poľnohospodárskych plodín a vo svojom všeobecnom nárete — prispôsobenom špecifike a štruktúre súkromného roľníctva — prihliadnúť na platné u nás zásady dôchodkového zabezpečenia.

Vidiecka spoločnosť akceptovala predpoklad, podľa ktorého právo na dôchodok je závislé od zásady dodávok tovarovej produkcie predanej státu a jej výšky a uznala toto kritérium za spravodlivé, keďže sa v ňom spájajú záujmy roľníkov s potrebami spoločnosti.

Veľmi rozhodný raz mal v diskusiach názor, že prijatie tohto kritéria pre navrhovaný dôchodkový systém bude mať priaznivý vplyv na rast poľnohospodárskej produkcie, jej tovarovej hodnoty, lepšie využitie pôdy, budov a poľnohospodárskych strojov.

Uznanie vidieka získala navrhovaná zásada zhromažďovania prostriedkov na dôchodkový fond roľníkov.

Veľa pozornosti sa v diskusii venovalo otázkam odovzdávania gázdostieb. Bola uznaná k správnej téze, že jednou z pomienok obdržania dôchodku pre súkromne hospodáriaceho roľníka

malo by byť odovzdanie gázdovstva v dobrom stave nástupcovovi alebo štátu. Z toho aspektu najdôležitejšou vecou vyzdvihovanou v diskusii bola otázka predchádzania ďalšiemu rozdrobovaniu gázdovstiev.

Roľníci súhlasia so základnými smermi navrhovaných zásad svojho dôchodkového systému, ale zároveň prihľásili veľa návrhov a pripomienok. Je to veľmi cenný materiál, ktorý by mal byť podrobne prerokovaný a využitý v prácach nad zákonom.

Vyjadrujúc pochopenie k predpokladu, že systém dôchodkového zabezpečenia roľníkov by nadobudol platnosť v roku 1980, po skorom zhromaždení prostriedkov nevyhnutných pre tento účel, poukazovalo sa na to, že na vidiek existuje istý počet roľníkov vo veku 70 a viacich rokov, ktorí si vyžiadajú rýchlejšie materiálne starobné zabezpečenie. Prijímaciú teda ako generálnu zásadu zavedenie dôchodkového systému od roku 1980 — keďže inej reálnej možnosti niesie — malo by sa, vychádzajúc oproti spoločenským potrebám, premyslieť spôsob a rozsah toho, ako ich vziať do úvahy.

V priebehu živej všeobecnej konzultácie — popri otázkach vzťahujúcich sa priamo na dôchodkové zásady — dôležité miesto zaoberali rozvojové problémy poľnohospodárstva, jeho zásobovanie, služby, ako aj využívanie výrobných rezerv súkromných gázdovstiev. V tých istých zasadacích sálaach roľníci spoločne uvažovali ako zvýšiť rastlinnú a živočíšnu produkciu, ako lepšie obrábať pôdu, efektívnejšie využívať vlastné zásoby krmív a iné prostriedky poľnohospodárskej produkcie, ako zvýšiť dodávky poľnohospodárskych produktov, aby si v budúcnosti mohli vypracovať vyšší dôchodok.

V týchto otázkach taktiež prihlasovali konkrétné návrhy. Väčšina z nich bola adresovaná miestnym administratívnym orgánom, gminným úradom, inštitúciám obsluhujúcim poľnohospodárstvo, roľníckym službám a roľní-

kej samospráve. Smerovali k zlepšeniu zásobovania gázdovstiev základnými výrobnými prostriedkami, stavebnými materiálmi, poľnohospodárskym náradím a zariadeniami nevyhnutnými pre zvýšenie pracovnej efektivity roľníkov.

Všeobecna diskusia na vidiek o predpokladoch dôchodkového systému mala obrovský spoločenský a politický význam. Uvoľnila nové rezervy spoločenskej aktivity, mala vplyv na upevnenie dôvery roľníkov v poľnohospodársku politiku ľudového štátu. Diskusia ešte raz dokázala, že vidiek plne schvaľuje túto politiku — vytýčenú Poľskou zjednotenou robotníckou stranou spoločne so Zjednotenou ľudovou stranou — a chce ju stále vyplňovať živým obsahom. Výsledkom konzultácie je upevnené presvedčenie, že naša poľnohospodárska politika je trvalá, zodpovedá záujmom vidieka a celej spoločnosti, je budovaná na pevnom základe robotnícko-roľníckeho spojenectva.

Na záver informácie o výsledkoch konzultácie plánu dôchodkového systému roľníkov navrhujem — v mene sejmových komisií, ktoré preskúmali výsledky konzultácií — uznáť, že predložené návrhy zásad dôchodkového systému môžu byť základom pre práce nad patričným zákonom. V prácach nad prípravou zákona treba pozorne preanalizovať návrhy prihlásené počas konzultácií a vziať do úvahy všetky, ktoré budú uznané za reálne a zdôvodnené. Návrh zákona mal byť vypracovaný a predložený Sejmu — súhlasne s uznesením VI. pléna UV PZRS — na jednom zo zasadnutí t.r.

Konzultácie splnili svoju úlohu, poskytli mnoho pripomienok a materiálu pre zákonodárne práce nad týmto spoločenským a ekonomickej zložitým problémom. Budú svedectvom demokratických metód pôsobnosti ľudového štátu, ktorý otázky životne zaujímajúce pracujúcich miest a vidieka rieši a vybavuje v úzkej spolupráci so spoločnosťou.

ustaliť právo prechodu do dôchodku vo veku 60 rokov pre ženy a 65 rokov pre mužov. Starším osobám so zníženou práceschopnosťou alebo invalidom sa v mimoriadnych prípadoch navrhuje skoršie vyplácanie starobného alebo invalidného dôchodku. Predpokladá sa, že prvé starobné dôchodky budú vyplatené v roku 1980.

Podľa návrhu dôchodkového zákona podmienkou získania dôchodku bude odovzdanie celého gázdovstva jednému nástupcovi, pričom prvenstvo bude mať nástupca, s ktorým spoločne gádzdujú. Podľa návrhu zákona nástupca môžu byť: syn, dcéra, brat alebo sestra, ktorí sú roľníkmi a roky spoločne gádzovali s majiteľom. Ak oprávnených prevziať gázdovstvo bude viacej, vtedy sám majiteľ určí, komu má patrili. Upustiť od tejto zásady bude možné len vtedy, keďže je viac nástupcov a deťou sa zväčšia iné, už existujúce gázdovstvá, napríklad dvoch detí gádzujúcich na vlastných gázdovstvach.

Gázdovstvo by malo byť odovzdané v dobrom stave, nerozdrobené, teda majiteľ nebude smieť predať pôdu alebo hospodárske stavby. Napokon nebude mať na tom záujem, lebo výška starobného dôchodku bude závisieť od veľkosti produkcie. A predsa vieme, že na to má vplyv množstvo pôdy a vybavenie gázdovstva. Dôchodcovia majú naďalej právo využívať byt, hospodárske stavby a určený záhumienok. Keďže starobný dôchodok je rodinný dôchodok, vzťahuje sa na manžela aj manželku. Predpokladá sa, že výška dôchodku bude stanovená na základe výšky sumy z produktov predaných štátu za posledných päť rokov. Dôchodkový systém predvíva tiež zavedenie invalidného dôchodku — pri I. a II. invalidnej triede vo výške normálneho dôchodku. Dôchodok je možné získať po odovzdaní gázdovstva nástupcovi. Má to mimoriadny význam pre mladých roľníkov, ktorí budú mať zárukou materiálneho zabezpečenia v prípade pracovného úrazu. Doterajší priebeh konzultácií o otázkach starobných dôchodkov pre roľníkov poukazuje na to, že tento zákon je potrebný a všeobecne očakávaný. V spoločenskom chápaní napokon prispeje k rastu významu roľníckeho povolania a v súhlase s očakávaním prinesie inováciu v poľnohospodárskej produkcií a zabezpečí jej rast.

A.C.

Z KONZULTÁCIÍ V NOVEJ BELEJ

Roľníci v Novej Belej zišli sa v miestnej škole na konzultačnej schôdzi vo veci starobných dôchodkov pre roľníkov. V sále bolo 155 osôb, v tom všetci členovia miestnej straničnej organizácie, členovia ZSIS, KSČaS a iných organizácií pôsobiacich v dedinke. Schôdza zahájil riečtár Jozef Bryja a s predpokladaným systémom dôchodkového zabezpečenia oboznámil Ján Paluch, agrónom Gminného úradu v Novom Targu. Silvester Moš, ktorý viedol schôdzku, zahájil diskusiu.

ANDREJ SKUPIN: ... U nás nedosahujeme z hektára toľko, ako inde, na nižinách, kde možno mať vyššiu hektárovú výnosnosť. Musela by byť miomadne dobrá úroda, aby sa z 10 hektárov dosiahlo zisk 100 tisíc zlých. Naša pôda patrí do nižších tried a malo by sa k tomu prihliadať pri ustanovení dôchodkov... Keď sa roľník nedozije dôchodkového veku, čo bude s jeho príspevkami po smrti, dostane jeho rodina dôchodok?

FRANTIŠEK CHALUPKA: V poľnohospodárstve roľník nepracuje iba osem hodín, nemá voľné slobody, dovolenku a sviatky voľné od práce. Roľník pracuje od svitu do neskorej noci a to by mal vplyv na zniženie hranice dôchodkového veku pre mužov a ženy... V dedinke sú starí ľudia, vyše 70-roční, ktorí už odovzdali gázdovstvá svojim deťom. Budú môcť aj oni dostať dôchodok? Čo má robiť roľník, keď pred 65. rokom života one-mocnie a začne menej vyrábať — bude moč skôr dostať starobný dôchodok?

ANNA MOGIELSKÁ: Ženy na vidiek sa pýtajú, prečo by dôchodok mal byť iba pre roľníka? Mal by byť aj pre jeho manželku...

JÁN KALATA: Každý chce viacej produkovať a produkciu predávať. Budé sa však dôchodok vypočítavať iba na základe predaja družstvám GS, bez prihliadnutia k predaju na voľnom trhu?

VOJTECH BEDNARČÍK: Základom pre výpočet výšky dôchodku bude produkcia. Aby sa mohlo viacej predávať, treba viacej vyrábiť. Preto poľnohospodársku produkciu treba podporovať, treba dodávať roľníkom via-

cej náradia. Zatiaľ však nemožno kúpiť vidly, rôzne stroje ako aj cement na budovanie silážnych jám.

JÁN KOŁODZIEJ: Pri ustanovení dôchodku sa má brať do úvahy posledných päť rokov pred prechodom roľníka do dôchodku, čiže vo veku 60–65 rokov. A predsa vtedy roľník nemá už toľko energie a jeho práca v tomto veku nie je už tak produktívna. Ak sa dôchodkové príspevky majú platiť 25 rokov, bolo by treba prihliadnúť na celoživotnú prácu roľníka, nielen na posledných päť rokov. Keď roľník prevezme gázdovstvo vo veku 25 rokov, ako dlho bude oslobodený od platenia príspevkov na dôchodkový fond?

KAROL SABURA: Je tu tiež takáto otázka — ak niekto pracoval v štátom podniku a prerusil prácu, aby prevzal gázdovstvo, bude sa mu sociálne poistenie z predošej práce rátať pri vypočítavaní dôchodku?

JAKUB GALUŠ: Pri vypočítavaní dôchodkov by sa malo prihliadať na výrobné možnosti jednotlivých oblastí krajiny... U nás sú výrobné podmienky horšie ako inde, máme horšiu pôdu, nižšie teploty a kratšie vegetačné obdobie rastlín. Často nám kroupobite ničí úrodu, mnoho škôd robí aj divá zver.

JAN PÓLTORAK: Ak je roľník choteličom prasnic a na voľnom trhu predáva malé prasatá, nikde nevievičované — bude to započítané do výmeru produkcie pre ustálenie dôchodku?

Zaberajú hlas Silvester Moš a Jan Paluch, dôkladne odpovedajú na otázky, vysvetľujú pochybnosti účastníkov konzultačnej schôdze.

Roľnícky dôchodok bude rodinným dôchodkom, umožní roľníkovi stat sa nezávislým od svojich deťí. Gázdovstvo vtedy prechádza na nástupcu, ktorý dostáva možnosť zvýšenia jeho hodnoty a zvýšenia produkcie. Keď náastupcu, pôdu preberá štát za dôchodok. Dôchodok sa vypočítava za obdobie posledných piatich rokov, aby nenastalo zníženie poľnohospodárskej produkcie. Možno tiež dosiahnuť vyššiu ako doteraz hektárovú výnosnosť, keď produkcia bude intenzívnejšia, gázdovstvo sa bude špecializovať. Ob-

Keď odovzdávame tento článok do tlačiarne (3.5.) nemožno ešte odpovedať na všetky otázky. Diskusia pokračuje na viacerých úrovniach. Uvažuje sa o všetkých podrobnostach, rozbiera sa výsledky prevedených konzultácií, aby zákon o starobných dôchodkoch pre roľníkov, ktorý schváli Sejm, bol čo najdokonalejší.

Zahrnutie roľníkov do dôchodkového systému, popri už existujúcom všeobecnom zdravotnom poistení, bude najvýznamnejšou udalosťou v dejinach poľského vidieka. Vyrovnajú sa ním práva roľníkov na starobný dôchodok s právami robotníkov a pracovníkov iných povolaní. Prehľubuje sa tak dnešný obsah robotnícko-roľníckeho spojenectva, partnerstvo v práci a povinnostach, ktoré sú rovnako záväzné pre všetkých, ako aj spoločné využívanie výsledkov na ceste socialistického rozvoja. Zároveň vďaka roľníckym starobným dôchodkom stúpne všeobecnosť povolania roľníka — producenta potravín.

Zavedenie starobných dôchodkov pre roľníkov, ktorí celý život fažkovali na gázdovstvách znamená zabezpečenie pokojnej staroby prestarnutým rodičom, zbaňuje ich neistoty a strachu o svoj zajtrajšok „z milosti svojich deťí“, bez sporov o právo na vlastný „kút“ alebo príslovečnú „lyžičku jedla“. Starobné dôchodky pre roľníkov znamenajú aj zabezpečenie mladých, ktorí nebudú niesť všetky fararchy „doživotia“, hoci nie sú zavoleni povinnosti staráť sa o rodičov. Môžu však pokojne prevziať gázdovstvo skôr a v dobrom stave, následkom čoho ich štart bude ľahší a príjmy z roľníctva väčšie. Má to veľký význam pre tých mladých, ktorí často opúšťali rodné dedinky, lebo si nebolí isti, čo bude, keď ostatnú na rodičovskom grunte a nedostanú sa k samostatnému hospodáreniu. Počas prvých piatich rokov samostatného hospodárenia mladí roľníci budú oslobođeni od platenia príspevkov na dôchodkový fond a nebudú splácať osobné dlžoby otca — napr. nezaplatené dane a iné poplatky.

V navrhovaných zásadách starobného dôchodkového systému, podobne ako vo všeobecne platných predpisoch o starobných dôchodkoch, sa navrhuje

NOVÉ ŠATOČKY



V aprílovom čísle Života sme priniesli obšírnu črtu venovanú Terézii Vansovej, ktorá sa narodila pred 120 rokmi a na rozhraní minulého a nášho storočia zaujala významné miesto v slovenskej literárnej tvorbe a v rozvoji ženského hnutia na Slovensku. Majstrovstvo spisovateľky sa prejavuje najmä v jej spoločenských novelách, biografických črtach, kronikách, humoreskách, v detskej literatúre a dramatickej tvorbe. Patrí k nim aj poviedka Nové šatočky, ktorú teraz uvádzame. Opísaný v nej príbeh jedenásťročného dievčatka upúta iste nielen mladých čitateľov.

Predtým v každej tretej škole bola jedna Milka. A zväčša boli tieto Milky dobre deti, ľudom i bohu milé bytosti.

Aj v pilianskej škole bola raz jedna Miluška. Vtedy, keď sa to stalo, čo budem opisovať, bola Milka jedenásťročná.

V predvečer školskej skúsky zmocnila sa Milky veľká nespokojnosť. Veď sa splnilo, po čom dávno túžila: dobrá maminka kúpila jej na nové šatočky a pani krstná v Tisovci jej ich mala ušiť, ale už je večer, a šatočky ešte nie sú tu! Myšlienku, že by azda šaty neboli dozajtra hotové, nemohla ani domyslieť. Preto pri konaní drobnejších prác, do ktorých ju zapriahli, bola roztržitá a nepokojná.

Konečne práca takého tažkého dňa, ako je deň pred exámenom, bola skončená. Krásny večer rozprestrel sa nad Rimavskou dolinou. Vyšiel mesiac a striebリスト svetlom obliac úzku dolinu a v nej malú, tichú dedinu. Pospalí unavení ľudia, zaspala konečne i Milka po trápenom uvažovaní o nových šatočkach. Mamka ju tešila hovoriac: — Ale, ditá mojo, netrápze sá, netráp. Pani krstná ti šatočky už pošľa.

— Ach, maminka, — prosila Milka, — radšej nech ma zobudia zavčas, pojdem si sama po ne.

Ale v noci zrazu zobudila sa sama. V izbe bol vidno ako vo dne. Sadla si na posteľ a pozera vôkol seba. Pri nej spí malá sestrička, tam, hľa, na druhej posteli mamička. Tu vidí veľké zelené kachle, tam otvorenými dvermi do druhej veľkej izby, kde naprostriedku stojí starý stôl z orechového dreva, pri drevenej stene stojí staromódna skriňa na riad, pri obloku klavír na tenkých nôžkach a s ešte tenším hláskom. V druhom kúte pri obloku diván, tvrdý sice a poplataný, ale predsa len diván, na ktorý si pán richtár alebo kurátor len s veľkou úctou a len veľmi zriedkavo sadajú. Pri zelenej peci lavička a konča pece kozúbek. Ako veselo býva v tejto izbe, keď prídu susedy na posiedky alebo na priadky; keď na kozúbek plápolá ohník a po izbe rozsevelí sa veselý hovor, korený vtipnými poznamkami samého apuška. Za dvermi pri stene stojí posteľ a na nej spia apuško. Konča posteľ visia staré hodiny s pondusmi na šnúrach, hrubých ako Miluškin palček. To všetko teraz vidí akoby oživené mesačným svetlom. Hľadí, hľadí vôkol seba: či je to deň,

Ilustrácia
Jozef Baláz

či ráno? Ale musí byť ešte veľmi zavčas, keď hľa, mamička ešte spí. I deťti naučené včasné vstávať a unúvať o chlebik, ešte spokojne odfukujú. Tým lepšie — pomysela si Milka. Necitila už únavy a vstala, aby si sama šla po nové šatočky. Kým tahanor pride a kym sa odiaľ vráti, bude deň.

Ticho, tichučko vstala, prehodila na seba sukničky a nejakú „vizitku“, natiahla pančušky na nohy, topánky vzala len do rúk, aby klopkaním nezobudila svojich. Na prstoch vyšla na malú pavlač. Našťastie nevrzli ani jedny dvere. Na pavlači si sadla na najväčší schodík a obula topánky. Keď zavážovala šnúrky, počula biť hodiny z izby. Počítala — dvanásť. Zlakla sa. Ešte len polnoc! Čo teraz? Vrátiť sa a lahnúť naspať do posteľ? Ale ona dobre vie, že spásť nemožno, a keď sa už vybrať, už len ide, poručeno bohu, ďalej. Tak odhodlane zostupuje schodíkmi na dvor a podstienkou ku dverciam. I tu ešte kráča pozorne, aby nezavadila alebo o kameň alebo o drevo. Všade ticho. Len tam kdeš na hornom konci zaštekal pes. Tichou nocou nesie sa zvuk ďalej. Slabý vetrik tiahne od Tisovca. Rimava šumí, jej vlny ako stopené a rozliate striebro tečú svojim obvyklým korytom a tu zažinkajú, tam ticho zastenajú, konajú svoju odvekú púf nadol. Milka sa obracia k severu. Pred ňou stoji kostol, malý a ošarpaný, ale v tuto chvíľu sa jej viďi, že sa pred ňou vypina v obrovskej veľkosti nebies sa dotykajúce príšerné stavisko... A tá bránka, tá tajomná skryš všetkého nadprirodzeného! Odtiaľ vídat vychodí raz postavu bez hlavy, raz čierneho psa, raz koníka. Kde sa tam berú a čo tu cheú, chúd'a Milka nevedela, ale že nemôže byť nič bez ničoho, to je isté. Hľa, ženy vo mlyne, keď si dnesú zrno a čakajú, kým sa im nasype, rozprávajú si to i to — a to sú len hodnotené osoby! Pravdaže, pred apuškom za svet nič podobného nespomenú, lebo apuško takým povedačkám neverí. Len ako prejsť vedľa tej bránky! K tomu treba namálo smelosti. Milka zažmúri oči a nad to položí ešte i pravú ruku na ne, aby nič nevidela. Ľavú drží vystretú, a tak pozorne kráča popred kostol k fare. Potkla sa, bezmála spaďala, ale predsa zadržala sa v rovnováhe. Otvoria oči, videla, že je už pred farou. Teraz po most kráčala už bistro a smelo, ale pri moste zastala. Ak ide mostom, musí ísť ulicou, a tam u Brádňanov sú zli psi — tí nepoznajú žart! — ako sa im ubráni? Po krátkom premýšľaní sa odhodlala, že pôjde na mlyn. Tam sa predriape cez les, lavičkou prejde cez Rimavu a — buď. Obchádzka je veľká, ale aspoň psov nict. Tak napred. Mlyn stál ticho, neohnute, niet čo mlief. I príšerné stananie starého, opusteného pivovaru smutno sa vypina tu v letnej noci. Lesom preškriabala sa šťastivo, obzera šatočky, či ich neroztrhla na prútine, ale našťastie nič nevidieť. Teraz prichodi jej liež cez hustú vrbinu, potom je na lúkach „Medzi vodami“. Šuchoce mladé listie vrbiny a jelšin, akoby bolo zo samého hodyvábu, a Milkino zajačie srdiečko strmo bije. Zavše obráti hlávkou zo strany na stranu, či nevykročí niekde dajáká mátoha. Ale nevidí ničoho, i kráča hrdinsky ďalej.

Silnejší hukot a spád vody ohlasuje, že haſ je nablízku. Teraz ako cez haſ! Ponad samú haſ vedia sice úzka lavička, jedno prevalené brvienko, ale to prejsť je kumšt vo dne, nieto ešte v noci. V iný čas vyzula by si obuv a prebrodila Rimavu, ale teraz, na jar Rimava je rozvodnená a strmá. Miluška vie, aká je v takýto čas Rimava dravá, veſ, hľa, hovorí sa, že každročne žiada svoju obet na ľudskom živote. Jednako Milka naváha, musí prejsť na druhý breh, aby sa dostala na hradskú. Voda hučí, pena sa padajúce prúdy a vysoko striekajú drobné perličky dookola. Sem sa chodievači deti kúpaj. Aj Milka je často medzi nimi, ale teraz to vyzerá také desne a neznáme. Hľava sa krúti, keď treba pozrieť do vody. Vŕby a jelše vrhajú hlboké tóny na kúty dvej rieky, zdaľa by sa ti, že tam sú samé prieplasti, obývané vodnými pannami, ktoré striehnu na ľudské duše.

Milka šťastivo prešla na druhú stranu. Vydičila si zhlboka. Teraz

ešte krížom cez konopnice, a je na hradskej.

Nové tažkosti! Hľa, tu je „Skalica“, ohromný balvan, ktorý vraj za dávnych čias čert znesol na maličku dolu z Gralichovho — a postavil tesno nad Rimavu, že ona zúžená a stiesnená sa pení a krúti, akoby sa večne hnevala za to, že ju ten pripasník pekelný vohnal do takého úzkeho. Neradno je tade to ďalšie v noci. Vyprávajú ľudia — a to nie nejakí mechom udretí, ale ľudia väzni, na slovo vziať — že tu vidiť všelijaké neslychané zjavu! Hned je to chlap s fajkou v ústach a na fajke sedí uhol taký ako päť, len tak sa z neho kúri. Hned zaš kotúra sa „vefač“ pred zdeseným pocestným, čo je ani človek ani zver. Ale zväčša nevidno nič, len ako-ako nie, odrazu človek tade udúci ani nevie ako a už sedí tam dolu v krútňave. A ak ho neratujú iní, nuž tam zahynie. A to vraj preto je tu taký nepokoj, lebo na Gralichovom majú byť skryté pokladky, ba i Jánosíkove gajdy tam odpočívajú a čakajú, až pride taký junák, ako bol Jánosík sám, aby zagajoval odzemok. Všetko to poprichodí Milke na mysel, aj inšie, milšie obrazy zjavia sa jej v spojení s touto „Skalicou“. Natisovský jarmok vyrukuje obyčajne celá Pila, menovite ženy. Často niet ani dosť groša, a predsa len nemožno jarmok zameškať. Vtedy deti čakajú pri „Skalici“ svoje mamky. Pritom rozprádavú sa živé debaty. Čo komu donesie mati? Často, pravda, vzbudí sa i závisť a škriepka, no predsa je to očakávanie vždy radostné. Čo len koláč za groš, medovník za grajcar, už je veľký jasot. A keď ešte zámožnejšia matka donesie červenožltý nožík alebo harmoniku — niet radosti a hrdosti konca kraja. Chodieva sem a aj sám mendiček a spieva pobožnú pieseň (s bezbožnou myšľou) a mimodúci dajú mu do buxy grajciar alebo dva. I žobráčikovia sa dostavili; priesmyk, i tak úzky, bol touto miešaninou a živo besedujúcou spoločnosťou temer zatarasený.

Aby nemusela vidieť dajakú tú mátohu, Milka za použila taktiku bojazlivých detí. Zažmúriala oči a rezko šla ďalej. Pravda, takýmto spôsobom Ľahko mohla stratíť smer, pojst dva-tri kroky napravo — a divá riava by bola mala svoju tohorčenú obet. Ale ona vedela tú cestu naspamäť a či chránila ju vyššia ruka, že nepomilila kroky? Ide ďalej.

Tu, kde sa vezme, tam sa vezme, ide cestou žobráčik-neboráčik. Srdec jej zase začalo biť tuhšie, zmocnila sa jej bázeň, ale aj posvätná úcta — a keď prišla k žobráčikovi celkom blízko, zavolala smelo a jasne:

— Dobrý večer vinšujem!

A ono ti už bolo po polnoci. Žobráčik odpovedal:

— Pánboh daj aj tebe! — a pozrel prívetivo ale aj s úžasom na malé, osamelé dievča tu v tejto pustatine. Pokrútil hlavou, pomysel si čosi, ale nepovedal nič, len sa pomaly súchal ďalej k Pile.

Bylie sa cesta pred Miluškou v mešačnom svetle. Vŕby, hraby a lieštiny vedľa cesty stoja nehybne, nezašuchoce ani lístok, a ani bielko sa neponhe, je tak ticho, že popri svojich krokoch počuje i tlkot vlastného srdiečka. Prichodí k „Zlámancom“. Za dávnych čias, keď ešte dolina bola samá močarina, cesty viedli vŕškami, a tu vraj, kde stojí hostinec „Zlámanc“, bola cesta veľmi zlá. Ale aj preto sa volá „Zlámanc“, že tu bol kameňom. Lenže ešte niečo je pri „Zlámanci“ strašlivé, a to je močarina, z ktorej predtým vychodil pán Rokytovský a zastavoval Ľudí. Ale, myslí si Milka, pána Rokytovského už niet, zabil sa vrah na Čiernom Blate — a tak, co ho sa báť?! Školáčka víťazí nad poverčivým deckom, spomína si, čo hovoria apuško o mátohách, a ide ďalej.

Vtom vyskočí z jednej lúky pes a zhavkne na ňu. Tak sa prefaklo, chúdá, že ani duše v nej nebolo... A čudným neprirodeným hlasom zvolá na obľudu:

— Ideš?

Sama sa predesila toho hlasu. Ale predesil, zahanbil sa aj pes. Ľudia vratia, že pes sa zahanbi, keď vidí bezbranné diefa. Či je tak, neviem, len je isté, že tento naozaj zahanbene, krotko kráčal potom vedľa Milky, „krútkom-chvostíkom“ sprevádzal ju až po papiereň. Nuž, hľa, prečo jej nič nesprávili? Veď to bol pes z papierne a on ju bezmála poznal.

Nové strachy! Tesne za papierenskou záhradou je „Skalička“. I tu vídat, ako na pilianskej strane, všeliké netvory. Zo „Skaličky“ vychodí hned bieľa, hned čierna pani. A bába Beňadikovie len nedávno, keď šli tade, stretli pána s tou fajkou a s tým uhlom a poklonili sa mu. On nič. Pozdravili ho druhý raz, i po tretí sa priklonili, ale ten veru ani bě ani cí neopovedal. Poznať, že ani ten neboli dobrý.

Dobre, že už vidno tisovskú vežu, hned je dievčatko ľahšie okolo srdca. Teraz už nemá pred sebou nič strašlivého. Aspoň nevie o ničom. Len či ju zase nenapadnú psi? Už akokoľvek bude, ona si smelo vykračuje ďalej. Všade je ešte tma a všade ticho. Len v jednom dome vidno svetlo a počut z neho nábožný spev. Rozpozná melodiu; vie, že tam majú umierajúceho alebo azda už aj umrlica v dome. Jasne počuje jednotlivé slová. Mimovoľne sa zachveje, spomienka na smrť je predsa len čudná a naplnuje človeka bázňou. Rýchlo prebehne tou ulicou.

Z veže počuť hodiny. Jedna, dve tri — štvrtre! Teraz jej ľahko padá na dušičku povedomie, že paní krstná iste ešte spí, a keď ju Milka zobudí, bude sa hnevať. Čo robiť? Či počkať tu niekde na ulici, či pred dverami krstnej mamy? Príde jej na um, že paní krstná je dobrá a veselá. Že jej ona odpustí, keď ju vyburcuje zo sna. Veď nedávno, ako sa smiala, keď tu bola Milka s maminkou na návštive a paní krstná dala doniesť piva. Vtedy ešte káva nebola tak veľmi v móde ako dnes. Ani záváročky a všakovské „címítirringy“, ako dnes hned od cukrára kupujú, ale vtedy si panie uchlipli „kus“ piva a bolo dobre. Tak paní krstná nukala svoju milú piliansku kmotru a vravela: „No, kmotra, napíme sa, kým je teplé.“ Nato, zbadajúc sa, rozchichotala sa paní krstná a paní kmotra tiež, len im tak slzy tiekli po líciach. Rozpomienka na túto udalosť dodala aj Milke smelosť a prídu ku dverám, zaklope. Nič. Zaklope tuhšie a volá.

— Pani krstná, pani krstná!

Slabý hlások odznieva bez výsledku. Z klopania prejde na búchanie. Na čelo vyjde pot, duše sa zmočená bázeň, že paní krstná azda nie je doma a šaty azda neušiteli! Znova, teraz už tuho zabúchala pásťou na dvere. I počuje, že vnútri niekto chodí a hovorí.

— Ktože je? — sputuje sa hlas zvnútra. To je pani krstná, pomysli si Milka a teší sa.

— Ja som, — odpovedá.

— Ja, i ja som ja, — zasa pani krstná, otvárajúc oblok.

— Ja som, prosím ponížene, Milka z Pily.

— Jaj, Milka, bodaj fa... ako som sa naňakala, — odfahčila si pani krstná nie priam krstnomaterinsky. — Čože chceš, či azda umrel niekto z vás, či je chorý, že takto nočnou hodinou búriš ľudi zo sna? Poď dnu!

— Jaj, nejdem, — pani krstná, len — prosím — ponížene — prišla som si po — moje — šaty!

Rázna pani zase povedala také slovo, že Milka by sa skryla radšej do myšacej dierky, ale čože, už musela i to pretrpieť. Ani nepovolila na volanie krstnej matky, ale ostala pri svojej pokornej prosbe, aby jej ráčili vyslať šatočky, lebo ona chce byť s nimi doma, kym sa domáci prebudia. Naveľa podala jej hotové šatočky oblokom. Akoby mala poklad. Tak prijala. Miluška šaty z rúk dobrej panej. Pekne sa podákovala a zavinšujúc dobrého zdravia, ponáhľala sa z mesta. Nevidela už nič viac, mohli pre ňu teraz mátohy tančovať a vábili, mohli byť aj psi, aj iné netvory. Milka si niesla svoje nové šaty na rukách nežne a starostlivo, chrániac ich pred úrazom ani mať svoje milované dieťa.

Za mestom nemohla ďalej odolať túžbe vidieť šaty ako sú ušité, či sú na nich gombičky, ružice a inšie okrasť. Sadla si na kraj priekopy, rozprestrela sukienku a obzerala nové šaty.

Aká krásna! Na driečiku skutočne ružica a v nej červený gombík. Aj napredku sú gombíky také isté — a tie kvietky po sukničke tak hladia na ňu, akoby len naozajstná boli. Nič nevadilo Miluške, že látka šiat bola lacný kartún. Pre ňu nové šaty boli udalostou. Nie mŕnomyselnosť, bolo to čosi inšie, čo hýbalo jej malým srdcom a nútilo ju k takej nebezpečnej nočnej púti pre jedny šaty. Kráľovná sa tak neteší svojmu drahocennému šperku,

ako sa ona teší týmto šatočkám. Hrdá na svoj výdobytok, poskladala šaty pozorne a starostlivo, aby sa nepokrčili, a ide ďalej k domovu.

Ó, ty sladká doba detstva! Ty nevinná spokojnosť s málom!

Rýchlejšie ako hore prišla Miluška domov. Ešte všetko spalo. Všetkých našla tak, ako ich nechala. Veď tak znie i želanie ľúčiacich sa: „... a bodať som vás všetkých tak našiel, ako som vás zanechal.“ Milka vkočila do dvora, zatvorila ze sebou pozorne dvere, a zas na schodíkoch vyzula si obuv. Ani pitvorné, ani izbové dvere neklepli, tak opatrne všchula sa dnu. V prednej izbe zavesila šatočky pozorne na klinček, potom zošuchla zo seba sukničky a šuch do teplej posťielky k sestričke Linke. Pritiahla sa blízko-blízko k jej okrúhem telku, aby zohriala zimou skrehnuté údy. Dieťa sa zamrvilo, hodilo rúčkou zmrnklo zo spania čosi, ale neprebudivo sa. V sladkom povedomí, že na exámen Milka pôjde predsa v nových šatočkách, unavená, užinená zaspala.

Slniečko svietilo, keď sa zobudila. Jeho lúče konármu starej broskyne, vinúcej sa po stene, a škárouvede kartúmovej záclony vnikli do malej izby. Mamičkina posteľ bola už prázdná: ona už iste na dvore, ako starostlivá gazdiná, robí pre svoje milé deti. Všetci ostatní ešte sladko spia: i apuško, aj Imro, Ludo, Julka a Linka. Frička a Janíka vtedy ešte nemali. Milku netrpelo viac v posteli, vyskočila, aby sa presvedčila, či tá nočná výprava nebola iba snom a či je to skutočnosť?

Ano, skutočnosť, krásna skutočnosť, Tam visia šatočky so všetkou krásou a ozdobou, s ružicou a gombíkmi! Prešfastná vybehlá, aby mamičke prvej oznámiла svoje blaho. Mamika práve dojila kravičku, keď ona vbehlá do stajne.

— Mamika moja, tu sú moje šatočky!

Mamika sa nazdala, že šaty doniesla slúžka paní kmotry, a preto sa veľmi čudovala, či vraj tak zavčasu!

— Ach, mamika, veď som si ja sama bola pre ne!

— I, diťa mojo, nemaj mä za blázna! — mamika hovorila tak po slavošovskej a nikdy toho nárečia nenechala.

— Ba, mamika, ja som bola dnes v Tisovci. A potom rozprávala žasné materi dopodrobna celú svoju pút, ako ju prijali pani krstná.

— Jaj, diťa mojo, čo ti povie otec! — zvolala matka.

— Prosím ich, mamika moja, nech mi nič nepovedia!

Nepovedala nič a apuško sa nedovedel, kto a ako priniesol Milkine nové šaty, veď dnes mal veľké povinnosti.

Milka si bola úplne istá, že na exámen bude dobre odpovedať. A ešte v nových šatách! Hned cítila sa istejšie, ani čo by ju bol — ako sa hovorí — na koňa posadil.

Aj ináč exámen vypadal veľmi dobre. Deti všetko vedeli, akoby hračom sypal a v peroráciách sa ani raz nepotkli. Dekani jednohlasne vyhlásili exámen podarený už i preto, že na obed bol výborné bryndzové halušky. (Prirodzené, bolo aj inše, veľmi znamenité.) Po obeede sa dostavila aj pani krstná, vždy dobrej vôle, vždy na vtipy naladená. Tak i teraz odtrhla niekde akýsi kvietok, a keď zazrela apušku, zanôtila im:

Keby si bol ako druhý, dala by tí pierko z ruží, ale že si len šepleta dosť ti bude krutometá.

V inši čas Milka — a s ňou i druhé deti — bola by videla v tomto veľkú dehonestáciu a urazenie apuška, ale dnes, v tento všeobecený sviatok, dovolené bolo viac ako inokedy, a preto i apuško uškrnul sa pod jeden bajúz, a povedal svojím tichým flegmatickým spôsobom slovo, dve — a bol vtip jadrný, nekedy aj priostený. Dnes prebiehalo sa i Milke. Apuško nemal pre jej prečin iného ako svoj tichý úsmev. Inokedy vedel byť prísny a bol by trstal — ale dnes?

A tak veselo, ako sa jej ten deň začal, tak bez disharmónie sa i skončil a ona, šťastná, ako vedia byť šťastné deti, usnula v pomyslení na svoj skvost, na nové šatočky.

TERÉZIA VANSOVÁ

ta priesličná dívka uža to sňatek.

Jindřich se měl státi říše. Kde tedy mohl h. vzešenější a sličnejší a jíci ctnostmi? Který otec a se mohl vyrovnat Přemyslu a která dívka mohla stano

Věci, jež padají vlastní vahou, vedly neurčitá prání až ke slovům a mezi lidmi a mezi vladari vešlo ve známost, že Anežka a Jindřich jsou sobě blízko a že náleží, aby spojili svůj osud a spali později v jediném loži. Anežka uvykla tedy myšlence, že bude císařovnou. Odešla z kláštera, žila na dvoře rakouského vévody Leopolda a dcera toho vévody, Markéta, se stala její přítelkyní. Vzdělávaly se spolu v naukách, sdílely stůl, sdílely vposled stejnou naději.

A přihodilo se, že se let zámeru Jindřichových a zámeru Anežiných rozpojil. Přihodilo se, že v povětrné krajině, již utkává touha, vystoupily stíny. Přihodilo se, že císař vyvolil za svou dceru a za choť pro svého syna Markétu Rakouskou. Proč? Z jaké příčiny?

Přílišná snadnosť se některým lidem zdá jako násilí a to, co lze lehunce vykonati, jako protivný úkol. I vzbouří se ti lidé a zamítají věci již již přicházející a roztrhanou svazek, kterým je kdekdo jist. — Činí to navzdory srdeci? Opájí je nějaká výhoda, či snad jen křik, který se zvedne za jejich skutky? — Kdožpak to uhodne!

Věrná vypravování

o životě, skutcích válečných i duchu vzdělanosti

Přemysl měl dceru — jmenovala se Anežka — a ta vynikala nad všechny své sestričky libezností. Král již v útlém věku ji zaslíbil jakémusi polskému vévodovi. Když ten vévoda zemřel a když vzrostla Přemyslova moc a když bylo zříti neobyčejnou spanilost té dívčiny, naléhal na Přemysla ujevové a přibuzní, aby jí vyhledal nejakeho královského ženicha.

Zatím princezna trávila čas v doksaném klášteře. Učila se pismu a pravdám svatého náboženství. Když jí bylo osm let, stala se krásnější, než může být lidské stvoření. Vlasy měla hnědě, droboučke kadeřavé, nos jem-

OBRAZY Z DĚJIN NÁRODA ČESKÉHO

Exhorta

ný, hrđý, dobře utvárený, plef hebkou a zářivou. — To je všechno málo! To nic nepraví, neboť za krásou, kterou lze viděti a kterou lze vyjeti slovy, se skrývala moc a krásá ujetená, tak ako v meči se skrývá síla ran a sláva vitezství. — Krátko: věci těžko postížitelné, jakési štěsti, jakásí střída šťastného žalu a opět radosti, jakési dýchání, jímž lidské srdečko vzlétá, jakýsi pád a zdvih, jakási hlubina a výše, jakási šířst jednoty, jež vbouránení vlnění proniká lidský cit, ty věci nevyslovné činily Anežku krásnější než dokonalost těla. Bylo jasno, že i královinin úděl je pro toto stvoření těsný. Šlechticové a paní jali se tedy sprádati příběhy i sny a často při tom pronášeli jméno Jindřicha, který se měl státi císařem.

A dříve, než se v Přemyslově myslíhula jasná myšlenka, dříve než počítal na jazyku ostrou chuť slov, která znějí jako přání a vůle, již toužil, aby

Když mezi rodem Přemyslovým a rodem rakouských vévod vzplanula nenávist, navrátila se Anežka domů. Stesk, litost a ponížení těžilo ji srdce. Byla zarmoucená, byla pokorná, ale uvnitř její bytosti jako nějaká zapomenutá píseň zněl nesmírně touhy a síla a vzmach. Cítila hořké osamocení. Patřila v hlubinu nebe. Zahľedla šířst, jež je slavnější než sláva.

Jednou, když se Anežce zachtělo vyjiti z komnat, vedla ji náhoda v odlehlu část hradu, kde rostly stromy a trávník a keř. Anežka se brala lehkými kroky, a jak tak šla (kryta listovím a stínem), spatřila znenadání mnicha Bernarda. Bylo mu dovoleno, aby popásal svého osla, kde se mu zlíví; chodil tedy s ušákom pod korunami stromů a jako očarovaný hleděl na své zvíře a na nebeské ptactvo. Slunce mu padalo do vlasů, jeho tvář zářila a jeho mysl stoupala k božím výšinám.

(DOKONČENÍ NA STR. 10)



PREHLIADKA FOLKLÓRNYCH SÚBOROV

Je už tradíciou, že na každoročných folklórnych slávnosťach na Detve sa zúčastňuje spolu so súborní zahraňúcich Slovákov z iných krajín aj folklórny súbor našej Spoločnosti. To hornej účasti na tomto podujatí prikladáme zvláštny význam, keďže sa koná v období, v ktorom naša krajan ská organizácia oslavuje 30. výročie svojej pôsobnosti. Zaužíval sa zvyk, že o právo vystúpenia na Detve naše najlepšie súbory súťažia medzi sebou. Tento rok sa do tejto súťaže mal zapojiť súbor KSČaS z Jablonky pod vedením inštruktora Jozefa Omylaka, obvodný spojený súbor MS z Novej Belej a Jurgova vedený inštruktorem kr. Františkom Kurnátom, súbor MS z Kacviny, ktorý viedie kr. Ján Molitoris, ako aj súbor MS z Nedeca pod

V očakávaní na prehliadku v Nedeci.



vedením kr. Žofie Bogačíkovej. Žiaľ v poslednej chvíli kr. J. Omylak odvolal zo súťaže oravský súbor z Jablonky, keďže neboli náležite pripravený. Aj kacvinský súbor odvolal svoj výstup.

V sobotné popoludnie 23.IV. tr. sa na scéne krempašského kultúrneho domu konala prehliadka súborov, ktoraj sa zúčastnili aj zástupkyne Oddeľenia pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej Anna Vichtingová a Lubica Bartalská a choreografička zo Žiliny Alžbeta Lalková. Z vedenia ÚV KSČaS boli prítomní krajania: Augustin Andrašák, Adam Chalupec, František Kurnát, Ján Molitoris a Ján Špernoga. Celé podujatie viedol predsedu MS KSČaS v Krempachoch kr. František Kovalčík.

Ako prvý sa predstavil nový mládežnický folklórny súbor MS KSČaS z Krempach pod vedením kr. Karola Slovika. Učinkujú v ňom mladé a nadané ok. 15-ročné dievčatá a chlapci s veľkým zmyslom pre spev, hudbu a tanec, ktorí sú plní elánu a ochoty do práce v ochotníckom folklórnom hnutí. Ich vystúpenie hlbocko zapôsobilo na zhromaždených, aj keď v počinanií mladých ochotníkov bola ešte neistota a nepresnosť, čo však možno pripisať na rub trémy, krátkeho naciččovania a nedostatku choreografa. Je to ale súbor budúcnosti, ktorý pod skúseným okom obetavého kr. Karola Slovika a za odbornej choreografickej pomoci môže už zakrátko patrís k najlepším.

Po ňom sa na scéne objavil spojený súbor MS KSČaS z Novej Belej a Jurgova, ktorý ako vždy predvedol efektívny program, zložený zo starých ľudových piesní a tancov z oboch týchto spišských obcí. Hodno poznamenať, že v jeho repertoáre sa našlo niekoľko nových prvkov, predvedených po prvý raz. Medzi učinkujúcimi súborom, pôsobiaceho už mnoho rokov a uchvacujúceho nielen tančami, ale aj malebnými, pestrofarebnými krojmi, sme videli zopár nových členov, ktorí vystriedali doterajších dlhorocných ochotníkov. Súbor sprevádzala ľudová kapela mladých nadaných huslistov pod vedením riaditeľa školy v Novej Belej Boleslava Nowobilského. Celkovo krempašské folklórne podujatie bolo veľmi vydané. Škoda len, že okrem predsedu neboli na ňom



Členovia nového folklórneho súboru MS KSČaS v Nedeci. Medzi nimi (spred) o.i. sú: zástupkyne OZS MS Lubica Bartalská a Anna Vichtingová, vedačka nešteckého súboru Žofia Bogačíkova, choreografička Alžbeta Lalková, predsedu KOV KSČaS na Spiši František Kurnát.

ini členovia miestnej skupiny a najmä jej popredný aktív. Treba si to posimnúť pri budúcich prehliadkach v iných miestnych skupinách. Prehliadka je predsa takým istým kultúrnym podujatím ako všetky iné vystúpenia súborov.

Druhá časť prehliadky sa konala v nedeľné poludnie 24.IV. v Nedeci. Už nadľho pred jej začiatom sa z miestnej kinosály ozývali veselé melóide nešteckého súboru MS KSČaS pripravujúceho sa na vystúpenie. Zahájil ho predsedu MS kr. Michal Kužel. Začiatko sa predstavil aj súbor pútavým cyklom piesní a tancov početne zhromaždeným divákom, ktorí každé číslo programu odmenovali búrlivým potleskom. Medzi nimi bol aj nás aktív.

Nedecký súbor je v podstate celkom nový a v tomto zložení naciččuje iba odnedávna. Avšak talent, znamenité hlasy a zápal mladých ochotníkov, s akým sa pustili do práce pod vedením obetavej činiteľky kr. Žofie Bogačíkovej vytvárajú predpoklady, že už v neďalekej budúcnosti môžu dosiahnuť

vysokú úroveň a predstihnuť ostatné súbory našej Spoločnosti. Takéto súperenie medzi súborní radi uvítame.

Vedenie Spoločnosti za účasti zástupkyň OZS MS rozhodlo po vystúpeniach poslat na folklórne slávnosti do Detve jeden súbor, zložený z ochotníkov z Nedeca, Novej Belej a Jurgova. Zároveň, z iniciatívy Matice slovenskej, bolo dohodnuté, že v rámci choreografickej pomoci našim súborom príde niekoľkokrát na skúšky ešte pred ich odchodom do Detve choreografička Alžbeta Lalková. Takúto pomoc choreografičky A. Lalkovej pre súbory KSČaS na Spiši by sme radi videli aj v neskoršom období po Detve. Súčasne sa naskytá možnosť odbornej pomoci z Trstenej a Hladovky pre naše súbory na Orave, ovšem za pomocí Matice slovenskej, čo sa aktuálne nachádza na pracovnom stole Ústredného výboru Spoločnosti.

Mladým ochotníkom želáme počas folklórnych slávností na Detve veľa úspechov.

Text a snímky: JÁN ŠPERNOGA

prihovor TETY DORY

ANNA B. Z KATOWIC: Ten to rok som trávila dovolenkou na Spiši. Veľmi sa mi tam páčilo. Ľudia sú pohostinní, milí, zhovorčívi, s mnohými som sa za ten čas spriateliela. Medzi novými známymi bolo aj jedno dievča, presnejšie povedané slobodná matka, ktorej rozprávanie ma veľmi rozrušilo. Dozvedela som sa totiž, ako prísne a nehumáne sa ďalej zachádza s takýmito postihnutými osobami. Samozrejme uvedomujem si, že s podobným problémom sa možno stretnúť aj inde. Podľa mňa malo by sa slobodnej-

matke radšej pomoci a nie ju ešte prenasledovať. Milá Teta Dora, čo o tom súdiš?

Ked sa pozornejšie rozhladneme po svojom okolí zistíme, že je ešte veľa ľudí, ktorí dokážu slobodnej matke a jej dieťaťu poriadne strpčiť život. Často im upierajú právo na rovnocenosť, ľudskú česť a právo na šťastie s milovanou osobou, ktorú si našli po životnom omyle. Odvracajú sa od nich často nielen najbližší príbuzní, ale skoro celé okolie, v ktorom žijú. Ignorancia, ohováranie a štvanie hraničí nie-

kedy až s krutosťou, čo spôsobuje, že slobodná matka je neraz nútensia zmeniť bydlisko a odsahovať sa do nového prostredia. Sú to samozrejme nesprávne postoje ľudí a treba ich rozhodne odsudzovať.

Zo skúsenosti vieme, že tieto negatívne javy sa vyskytujú častejšie a sú intenzívnejšie na vidieku a v malých mestečkach, kde každý každého pozná, kde osobné záležitosti sú často záležitosťmi väčších obyvateľstva a predsudky minulosti sa ľahšie vykoreňujú. Väčšie mestá predsa len umožňujú určitú anonymitu, ľudia sú emancipovanejši a tolerantnejší. Tak či onak mali by sme byť k slobodným matkám zhovievajší a ľudskejší, a vôbec mali by sme byť citlivejší na

Ľudské nešťastie. Musíme si totiž uvedomiť, že aj ten najčestnejší, najúprimnejší a najrozumnejší človek sa niekedy môže dopustiť chyby. Preto netreba týmto ženám vypalovali znamenie hanby na čele, veď väčšina z nich je platnými členmi našej spoločnosti a dobrými matkami. Pred zákonom tak vydaté ako aj slobodné matky sú si rovné.

Samozrejme, slobodné materstvo nemožno hodnotiť ako pozitívny jav, najmä ak sa naň pozeráme z aspektu narodeného dieťaťa, ktoré predsa nemôže za nerozvážnosť a chyby rodičov. Deti v neúplnej rodine bez otca sú čisto ochudobnené, chyba im mužský typ v rodinnej štruktúre, čo plodi určité výchovné ľahkosti. Časť z nich sa uzavrá-

ra do seba a stáva sa samotári. Ich osud nie je ľahký, lebo odsudzovanie, vysmievanie a krutý postoj k matke sa často prenáša aj na deti a ľubovo rani citlivú detskú dušu.

Jednou z najúčinnejších form pri riešení problémov slobodného materstva je predchádzanie tomuto javu náležitou preventívno-právnu výchovou k manželstvu a rodičovstvu. Ide o to, aby voprijí mladým ľuďom zásadu, že v otázkach lásky a partnerských vzťahov treba postupovať s plnou zodpovednosťou. Ľahkomyselný postoj v intimných stykoch môže totiž narobiť mnoho škody. A vždy na ton najviac utrpí ženy.

TETA DORA

HRANICE REKORDOV

Ked na začiatku tohto roka československá atlétka Helena Fibingerová trikrát za sebou zlepšila v hale svetový rekord vo vrhu guľou, dosahujúc fantastický výsledok 22,50 m, športovo odbornici si opäť položili otázku: kam siahajú hranice ľudských možností? 27-ročná guliarka z TJ Vitkovice prekonala totiž ďalšiu „záčarovanú hranicu“, ktorá podľa prognóz mala padnúť až niekedy o 10 rokov. Pritom sama H. Fibingerová, držiteľka svet-

rekordu aj na otvorenom štadióne (21,99), nepovažuje za vrchol svojich možností dosiahnutý výsledok, ktorý skomentovala takto: „V poslednom období som sa niečo zlepšila technicky...“

Ako je to teda s tými hranicami možností? Samozrejme nikt nedokáže určiť presne takéto hranice jednoducho preto, že ešte existujú značné rezervy prekonávania najlepších výsledkov, ktoré poskytujú nové tréningsové metódy, športové náradie, veda a pod. Treba však podotknúť, že väčšina dnešných rekordov je už na veľmi vysokej úrovni, v súvislosti s čím ich prekonávanie bude stále ľahšie. Posledné roky sú o tom plne presvedčuju. Tieto rekordné výsledky už nepadajú tak často, a keď aj, tak sa zlepšujú len nepatrne. Čas sa skracuje iba o desatinu sekund, dĺžka sa zvyšuje o niekoľko centimetrov. Iba občas sa objaví fenomén, ktorý presúva bariéru ďalej. Potom však musí uplynúť mnoho rokov, kým ju prekonajú iní. Tak bolo napr. v prípade R. Beamona z USA, ktorý na OH v Mexiku zlepšil až o ok. 60 cm svet. rekord v skoku do

dialky dosahujúcej 890 cm, čo odbornici považujú za výsledok 21. storočia.

Pre ilustráciu uvádzame niekoľko rekordných výsledkov ľahkých atlétov, ako sa zlepšili za posledných 20 rokov:

	1956	1976
100 m	10,1	9,9
200 m	20,0	19,8
400 m	45,2	43,8
1500 m	34,0,6	33,2,2
5000 m	13,36,8	13,13,0
výška	2,14	2,32
žrd	4,77	5,69
gúľa	19,25	22,0
oštěp	85,71	94,58

Bude vari zaujímave uviesť hneď prognózy niektorých výsledkov za ďalších 20 rokov: 100 m — 9,72; 200 m — 19,40; 1500 m — 2,25,1; 5000 m — 12,54,2; dialka — 8,90; výška — 2,39; žrd — 6,30; oštěp — 103. Vyplýva z toho, že výkonový šport sa bude ďalej rozvíjať, aj keď o niečo pomalšie ako doteraz.

Tu si však treba otvorené povedať, že dnešný výkonový šport sa už vonkoncom neopiera o čistú záľubu pretekára v športovej disciplíne, ktorú presteuje. Dnes nad pripravou pretekára pracuje celý štáb odborníkov, trénerov, lekárov a vedcov, a iba po dlhodobom každodennom tréningu dochádzajú k rekordným výsledkom. Aj to iba najnadanejší a najvytrvalejší pretekári.

Začala sa nová atlétická sezóna 1977. Ako každý rok milovníci športu budú sledovať zápolenie ľahkých atlétov na svetových štadiónoch. Príležitosť k dosiahnutiu dobrých výsledkov bude hodne. Spomeňme trebars memoriály J. Kusocińskiego v Bydhošti a E. Rošického v Prahe, pretekáry Pravdy v Bratislave, Európske poháry a mnoho iných podujatí na celom svete. Zvlášť pozorne budeme sledovať počínania československých ľahkých atlétov, ktorí tento rok oslavujú 80. výročie organizovanej pôsobnosti.

JÁN KACVINSKÝ



Pohľad na jazero Oravskej priehrady
Foto: Pragopress

ANDREJ PLÁVKA

od Oravy

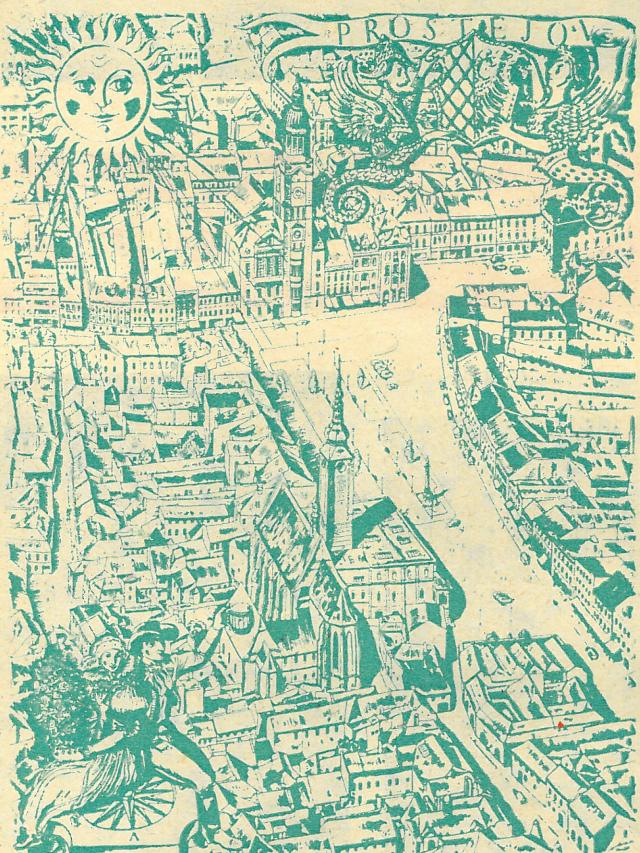
— Zajíž po chodníčku starom,
počúvam detstva vratu,
— nech bije dážď či Parom.
pozrief sa na Oravu. —
Počúvнем detstvo živé,
po horách roztrúsené,

čo zrazu buntošive
na staré prte ženie.
Hora ma neuchová
ani vek neubráni
zavolať zase znova
na Liptov z tamnej strany.
Hej, tadiľto si stípal
Kvačianou na odpusty,
tá twoja detská stupaj
ani dnes nepopustí —
Z Habovky do Zuberca,
do Chlebníc, Zábidova,
tu tvojich kridel pierca
najprv si vyproboval.

— Ale ľudské jazyky
poplietli ti chodníky.

Hľa, tu si Bobrovecká
a Tichá dolinčka
i dávna radosť detská:
tých čučoriedok očká
a brusnic brmbolčeky,
malinčie vyše chlapa —
zas zbieram opreteky, —
až triaška sa ma lapá —
silenky, kvietky moje,
plesnivec s enciánom,
zvonček horských roje
ach, veď som ja nie pánom...!

— Už mi ľudské jazyky
nepopletú chodníky...



Mědirytina
Cyrila
Boudy

FRANTIŠEK NECHVÁTAL

Z DARŮ LÁSKY

Moravo, šeptám si tisíc tvých svědných jmen.
Veselý dome můj, má zahrádečko malá,
rukama nevěsty tvé kouzlo na mne sálá,
myrtový věnci v tmách, kvítečku hořem bílý,
proč všechna telátka radosti nezešilí? —
Jablonko kvetoucí, komoro malovaná!
Na stole voní chléb, ach, to jsi ty, má Haná!
Necht papež před lety vychrlil na té klatbu,
pojedem rovinou a budem slavit svatbu.
Sedej již na můj vůz, skoč, holubičko sivá,
básník je plachý pták, jenž u tvých řader zpívá.

Večerních hodin stín vlaštovk křídla hladí.
Dál ze tvých kalužin pije má lačné mládí.
A tělo tvoje bílé se svíjí jako had.
Prcháš mi za mohylou v svých písňích libosad.
Tam v viničných hor ruměnou patou zora
probouzí chatu mou a každíčkého tvora.
A lůžkem z kopretin potůček zurčí v stráni,
tam půlnoc měsíčná je plna laškování.
Moravo, šeptám si tisíc tvých sladkých jmen.
Děvčátko v okénku, dobrý den — dobrý den!

slovník Života

(34)

POLSKY	SLOVENSKY	ČESKY
bożyszcze	modla, idol	modla, idol
bób	bobor	bobr
bój	boj	boj
ból	ból	bol
bór	bor, hustý les	bor, borový les
bósc	bodať, klač	bodat, trkat
braciszek	braček	brať
braterski	bratský	brat
bráć	brat	nedostatek
brak	nedostatok	třídič
bra-	triedie	zmetkú
karz	nepodarkov	zmetkár
brakorób	fušer (hov.)	chybět
brakować	chýbat	brána
brama	brána	zajatkyně
branka	zajatkynia	náramok
bransoleta	náramok	náramek
bratanek	synovec	synovec
bratanica	neter	neter
braż	bronz	bronz
brednia	táranina	tlach, žvást
bredzić	táraf	mluvit nesmysl
brew	obočie	obočí
bre-	nepromokavé	nepromokavé
zent	plátno	plátno
brnać	brodif sa,	brodit se

broczyé	krvácať	krvácat
broda	brada	brada
brodawka	bradavica	bradavice
brodzić	brodiť sa	brodit se
bro-	vyčíňať,	vyvádět,
ić	zle robiť	činit zle
brony	brány	brány
bronchit	bronchitida	bronchitida
broníć się	brániť sa	bránit se
bronować	brániť (roľu)	vláčet (pole)
broń	zbraň	zbraň
brosza	brošňa	brož
broszura	brožúra	brožura
browar	pivočar	pivovar
bród	brod, plytčina	brod, mělčina
brud	špina	špina
brukiew	repa, burgynia	turín, kolník
bru-	ružičkový	růžičková
kselka	kel	kapusta
brylant	briliant	brilant
bryndza	bryndza	brynda
brzana	mrena	parma
brzeg	breh, okraj	břeh, okraj
brzemienna	tehotná	těhotná
brzemię	hremeno	břemeno
brzmienie	znenie, zvuk	znění, zvuk
brzoskwinia	broskyňa	broskev

1.VI. Mezinárodní den dětí, ustanovený Valným shromážděním OSN v roce 1954.

1.VI.1942. Prohlášení PDS vyzývající polský národ k zesílení ozbrojeného boje s hitlerovskými okupanty.

1.VI.1822. V Hnúšti se narodil Ján Francisci-Rimavský, slovenský básník, spisovatel, pedagog, publicista a politik, sběratel lidové slovesnosti. S jeho jménem jsou spojena významná především ve slovenském národním a kulturním životě. Byl nejen spolutvůrce štúrovského kulturně politického programu, ale i jeho iniciátorem a průkopníkem (zem. 7.III.1905).

1.VI.1942. V Praze nacisté popravili Vladislava Vančuru, českého spisovatele, národního umělce (nar. 26.VI.1891).

2.VI.1922. Zemřel Josef Václav Myslbek, vynikající český sochař, zakladatel novodobé tradice českého sochařství (nar. 20.VI.1848).

3.VI.1902. Zemřel Adolf Dygasinski, polský spisovatel, pedagog a publicista, čelní představitel naturalismu v polské literatuře (nar. 7.III.1839).

4.VI.1872. Zemřel Stanisław Moniuszko, významný polský hudební skladatel, tvůrce polské národní opery. Jeho nejlepší opery: Halka, Straszny Dwór, Flis, Hrabina, Verbum Mobile a další (zem. 5.V.1819).

4.VI.1942. Po atentátu, provedeném v Praze 27. května 1942 čs. vlastenci, zemřel válečný zločinec, kat českého národa Reinhard Heydrich. Říšským protektorem se stal Kurt Daluege.

5.—10.VI.1967. Izraelská agrese na arabské země, počátek ozbrojeného konfliktu na Blízkém východě, který trvá do dneška. Den mezinárodní solidarity s arabskými národy.

6.VI.1944. V Normandii ve Francii se vylodily sovětské armády, začátek druhé fronty.

8.VI.1872. Zemřel František Cyril Kampelík, lékař, známý jako spisovatel a průkopník českého zemědělského družstevnictví (nar. 14.II.1805).

8.VI.1942. Kancelář NSDAP v Berlině, jejímž vedoucím byl Martin Bormann, vydala oběžník, v němž m.j. uváděla: „Pobouření německého národa, vyvolané atentátem na zastupujícího říšského protektora v Čechách a na Moravě SS obergruppenführera Heydricha, soustředilo pozornost nejširších kruhů na otázce budoucího zacházení s Čechy, žijícími v protektorátu a zejména v ostatních částech říše. Ozvaly se již hlasy, že po ukončení evakuace židů se musí začít s vysídlením Čechů.“

8.VI.1977. XIII. festival sovětské písni v Polsku.

9.VI.1942. V Praze nacisté zastřelili prvního předsedu Československého ústavu zahraničního dr. J. Auerhana.

10.VI.1902. Narodila se Małgorzata Fornalská, významná pracovnice PDS (zavražděná hitlerovci 26.VI.1944).

10.VI.1942. Zničení Lidic u Kladna v době masového teroru za tzv. heydrichiády. 184 mužů bylo na místě zavražděno, ze 196 zavlečených žen a 96 dětí se vrátilo 146 žen a 16 dětí. Vojáci trestních jednotek obec spálili a srovnali se zemí.

11.VI.1942. První bitka partyzánského oddílu Lidové gardy „Malého Franka“ u Polichna.

12.VI.1967. V SSSR vystřelili kosmickou raketu s automatickou meziplanetární stanicí „Venuši 4“, která 18.X.1967 přistála na Venuši. Bylo to první měkké přistání na této planetě.

12.—21.VI.1977. Mezinárodní poznaňský veletrh.

15.VI.1902. V Očové se narodil Ján Rob Poničan, významný slovenský básník, národní umělec. Jeho sbírka „Som, myslím, cítím a vidím, milujem všetko, len temno nenávidím“ — patří k základům slovenské socialistické poezie.

15.VI.1958. Ve Varšavě vyšlo první číslo měsíčníku Život, orgánu Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku.

17.VI.1872. Narodil se Antonín Macek, český básník a spisovatel, jeden ze zakladatelů KSC (zem. 22.V.1923).

17.VI.1882. Narodil se Igor Stravinskij, ruský skladatel světové slávy (zem. 20.I.1971).

18.VI.1882. Narodil se Georgi Dimitrov, významný funkcionář bulharského a mezinárodního dělnického hnutí, spolutvůrce BKS (zem. 2.VII.1949).

18.VI.1942. V kryptě kostela v Resslově ulici v Praze padli v boji s nacisty parašutisté vyslaní z Londýna, Čech Jan Kubíš a Slovák Jozef Gabčík, kteří provedli atentát na Heydricha.

22.VI.1941. Hitlerovská armáda a její fašističtí spojenci přepadli Sovětský svaz. Velká vlastenecká válka sovětského lidu zakončena vítězstvím 9. května roku 1945 na troskách Berlína.

23.VI.1972. Měšek I. porazil německé vojsko v bitvě u Cedyně.

22.VI.1912. Narodil se Vít Nejedlý, český hudební skladatel, bojovník proti fašismu (zem. 2.I.1945 v bojích u Dukly).

28.VI.1947. Zemřel Stanislav Kostka Neumann, významný český básník a revolucionář, národní umělec. K nejznámějším sbírkám jeho básní patří: Kniha lesů vod a strání (1914), Nové zpěvy (1918), Rudé zpěvy (1923), Láska (1933) a knihy myšlenek a politických polemik. (nar. 5.VI.1875).

28.VI.1912. Zemřel Josef Václav Sládek, významný český básník (nar. 27.X.1845).



Práve keď pišem tieto slova televízia po-dala správu, že už pol milióna divákov na-vštívilo vo Varšave výstavu úspechov so-vietskej vedy a techniky. Teda frekvencia na tomto zaujímavom podujatí bola skutočne ne-stretnaná. Keď uvážime, že väčšinu z 5 ti-síc exponátov tvorili mimoriadne zložité technické zariadenia možno povedať, že prá-ve to prípaduje každého, bez ohľadu na vek, a každého fascinuje. To, čo tunu bolo uká-zané, a predsa je to z nutnosti iba fragment výsledkov sovietskych bádateľov a toho, čo sa vykonalo za sotva 60 rokov. Totiž tento rok budeme slávnostne oslavovať 60. výročie Veľkej októbrej socialistickej revolúcie.

Výstava sa nachádza na niekoľkých po-schodiach Paláca kultúry a vedy a jedna jej časť „výskum kozmu“ v osobitnom pavilóne. Pred ním je najväčšia fronta. Ale stojí za to čakať, aby sa mohlo uvidieť, ba aj dotknúť sa kozmických exponátov. Zorganizované skupiny vchádzajú zvláštnym tunelom a počítavajú tradičné odpočítavanie od desať do nuly. A nasleduje „štart do kozmu“. Možno tunu vidieť v podstate všetko, maketu prvej družice, fúzajatej a malej v porovnaní so zložitou a veľkou kozmickou stanicou Salut. Najväčší záujem, najmä medzi mládežou, vzbudzuje prirodzenej veľkosti model kozmického vozidla Lunochod 2. Každé pol ho-diny sa uvádzajú do pohybu, pričom hodno-pripomenúť, že za tri mesiace prešiel po po-vrchu Mesiaca 37 kilometrov, riadený ľuďmi zo zeme zo vzdialenosťi statisicov kilome-trov. Obdivujeme modely kozmických sond Venuša 7 a a Mars 3, ktoré po prvý raz v dejinách kozmických výskumu mäkkou pristali na oboch planétach. Možno nakuknúť do stredu kozmických kabín lode Sojuz, v ktorých vidno manekyny troch kozmonautov v kombinézach pohlcujúcich zvuk a helmáč. V takejto polohe sa vracajú z kozmu ďalšie v poradí výpravy, o čom informujú stále viacej vedeckých údajov majúcich praktický význam pre rozvoj eko-nomiky a poznania obklopujúceho nás ves-míru. Skrátku je tu celá história od pamätného dňa 4. októbra 1957, keď sme s prvej družice počuli signál zvestujúci začiatok kozmickej éry, a potom slávny okolozemský let Jurija Gagarina 12. apríla 1961.

Kým však k tomu došlo, bolo treba vytvo-riť celý rad mimoriadne zložitých strojov a zariadení, mnoho nových veľmi odolných materiálov. Vznikli nové vedecké oblasti, no-vé obory. Sovietska veda vyšla vŕazne z týchto skúšok a stala sa slávna na svete. Zá-kladným cieľom tejto vedy je služba člove-kovi, jeho každodenným potrebám. Sovietska veda sa neustále rozvíja a v najbližšej budúcnosti budeme iste svedkami mnohých epochálnych objavov.

V ZSSR pôsobí dnes 5300 vedeckovýskum-ných ústavov, 40 tisíc projekčno-konštruk-čných kancelárií, 2300 pokusno-priemysel-ných stredísk a asi 3 tisíce experimentálnych stredísk. Pracuje v nich okolo 1,3 mil vedeckých pracovníkov, teda ok. 1/4 všetkých vedcov na svete. Na 811 vysokých školách ZSSR študuje skoro 5 mil študentov. Výdavky štátu na vedeckovýskumné práce v ZSSR dosahujú dnes 5 perc. národného

dôchodku, ale veda v tejto krajine zaisťuje skoro 3/4 rastu produktivity práce, okolo po-loviču prírastku národného dôchodku a sko-ro polovicu zníženia vlastných výrobných nákladov.

Z výsledkov a skúseností sovietskej vedy fažíme aj my. Práve tento rok uplyva 30 rokov poľsko-sovietskej dohody o vedecko-technickej spolupráci. Iba do Sibírskeho od-delenia Akadémie vied ZSSR, ktorého ústa-vy a zariadenia reprezentujú prakticky všetky hlavné smery exaktných a spoločenských vied, prichádza každý rok okolo 100 poľských vedcov za účelom spoločných výskumov, vzájomnej koordinácie prác a výmeny sku-seností. Sovietsky zväz nám sprístupňuje svoje najlepšie vedeckotechnické výsledky. Využíva aj naše výsledky.

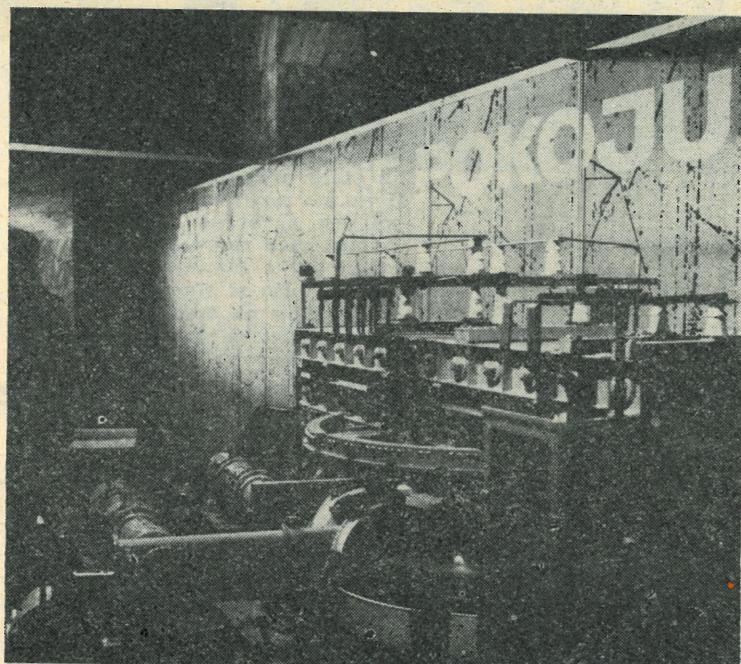
Na výstave sovietskej vedy a techniky vo Varšave, — podobnú otvorili aj v Katowiciach, — sa uvádzajú obširne aj informácie o vzájomnej spolupráci našich krajín, o jej širokom rozsahu a vzájomne prospiešnych výsledkoch. Vráťme sa ešte k dojmom z výstavy. Je pochopiteľné, že kym kozmická časť výstavy úplne ohromuje, tak ostatné časti — atomistiky, elektroniky či lekárskej techniky vzbudzujú hlboké reflexie. Tak napr. sovietski vedeči predstavujú projekt termojadrového reaktora, vo vnútri ktorého vzniknú podmienky, aké sú vo vnútri hviezdy — teplota stoviek miliónov stupňov, tlak miliónov atmosfér. Dovolí to uvoľniť a pretvárať termojadrovú energiu už v neTa-



MARIAN
KAŠKIEWICZ



Najobliehási



Reaktor zdr

Zložité zaenie
de me

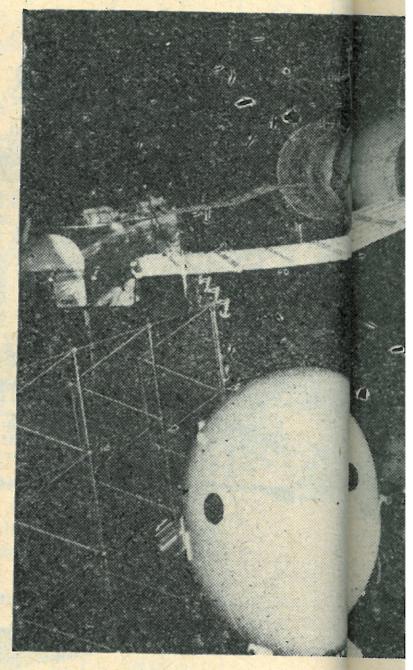
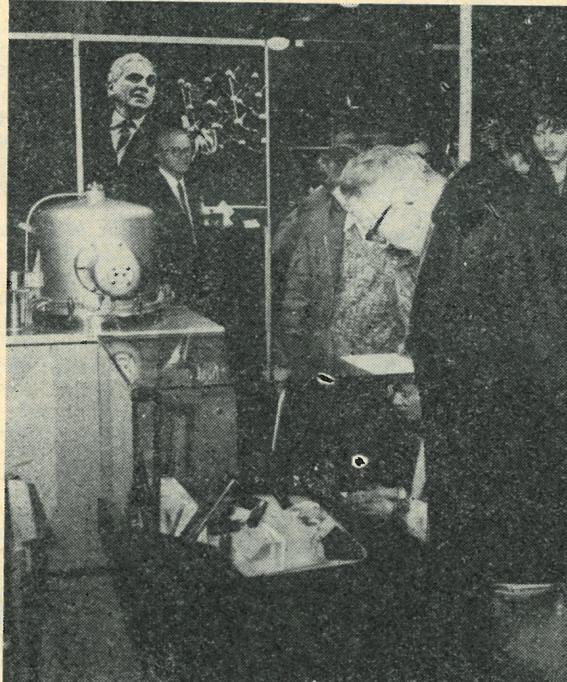


veda v služb

lekej budúcnosti. Avšak už teraz v apara-túre Tokamak 10 dosiahli teplotu plazmy okolo 20 miliónov stupňov, teda iba niekoľ-kokrát menšiu, aká bude potrebná pre zís-kanie rentabilnej energie z reaktora budúcnos-ti. Iný diel techniky — elektronický po-cítač tretej generácie MIR-3. Pracuje trida-sa tkač rýchlejšie ako predošlé zariadenia tohto typu a má oveľa väčšiu kapacitu pamäti. V časti výstavy venované zdravotnej ochrane je ukázaná moderná operačná sieň a obrovské množstvo lekárskej aparátury, ktorá je najnovším výrobkom techniky a automatiky. Konečne holografia, trojrozmerné obrazy rôznych predmetov. A opäť vidíme zariadenie využívané pri výrobe draho-kamov alebo komputerový systém na riade-nie mestskej dopravy. Ďalšie exponáty sú rovnako zaujímavé. V tejto päťročnici, sú-hlasne so smernicami XXV. zjazdu KSSZ, plánuje sa zvádznuť výrobu vyše 20 tis. no-vých typov strojov, zariadení a aparátury.

Výstava zobrazuje praktické zameranie ve-deckotechnického pokroku v ZSSR, ktorý ma určený významný cieľ — riešiť obrovské úlohy rozvoja národného hospodárstva.

V tomto zariadení možno vyrobif ťubovoň kryštál



Najväčší záujem vzbudzoval sý Soj
pracim

DUSTIN HOFFMAN, jeden z najväčších amerických hercov je už sedem rokov ženatý s tanecnicou Anne Bryneovou. Pred dvomi rokmi, keď Hoffman pracoval pri filmovaní, jeho manželka pohos-tinne vystupovala v operé vo Frankfurte. Hoffman si teda nemohol pozrieť vý-stúpenia manželky, avšak poslal do Frankfurtu kameramana, aby nafilmoval Annu ako tancovala.

Mala to byť pamiatka určená výlučne na premietanie doma. Avšak herec sa rozhodol, že osobne zmontuje film o svojej manželke a robil to v laborató-riach filmovej spoločnosti Warner Bros. Pri tejto práci ho uvidela talianska re-žisérka Lina Wertmüllerová, ktorá v tomto čase takiež pracovala v tejto filmovej spoločnosti nad svojim filmom. Keď uvidela snímky Anny Bryneovej zvolala: — Čo je to za dievča, rozhodne ju musím angažovať pre svoj další film! Keď vysvetlio, že je to nikto iný ako manželka slávneho herca, režisérke neostalo nič iné, ako skutočne ponuknúť paní Hoffmanovej úlohu. Bude teda debuto-

vaf vo filme A Night full of Rain po-boku slávnej Candice Bergenovej.

PRINC ANDREJ je mladším, 16-roč-ným synom kráľovnej Alžbety II. Je to milý chlapec, ktorý si rád „vyhadzuje z kopýtku“. Naposledy tohto bezstarostného mládenca poslali rodičia na pol roka do Kanady, kde sa učí v škole, Lakefield College, známej prísnymi výchovnými metódami. Škola sa nachádza daleko od veľkých miest, v pralesoch Ontaria. 240 žiakov musí sa nielen učiť podľa normál-neho programu, ale aj mať dobrú športovú kondíciu a vytrvalosť. Je tam totiž povinný nielen hokej, lyžovanie, jazdec-tvo, plachtárenie, ale aj dlhé putovanie po pralese a... šplhanie sa po najvyšších stromoch. V tejto súťaži je princ výborný; bez najmenšieho strachu o svoje šľa-chetné kosti sa vyškriabal na vrcholček 15-metrovej borovice.

SONJA SPIEVA. Toto ešte nebolo slávne Nikdy v dejinách európskych kráľovských domov manželka princa a na dôvode následníka trónu nevystupovala ako spe-váčka. Stalo sa to iba kňažnej Sonji, manželke princa Haralda, nórskeho nás-LEDNIKA trónu. V lete sa konal v Oslo výročný sviatok Červeného kríza, počas ktorého sa na estráde objavila známa nórská speváčka, Wencke Myhreová. A vedla nej — kňažná Sonja, ktorá zaspie-vala známu nórsku pesničku pre deti: Jeg har en tulle med oyne bla... čiže Mámine malú dcérušku s modrými očami. Nie-ktoré slohy spievala kňažná sama, iné — spolu so speváčkou. 10 000 divákov nad-slene tleskalo, lebo kňažná spievala krásne; ovácie boli ešte väčšie, keď budúca nórská kráľovná sa priznala, že malá strašnú trémú. Zakrátko sa istá výrobňa gramofónových platní obrátila na Sonju s prosbou, aby nahrala celú platňu s pes-ničkami pre deti. Sonja súhlasila a platňu nahrali. Predali už 40 000 platní, pri-čom polovica ziskov z jej predaja je ur-čená pre zmrzačené deti. Kňažnej Sonji trojan

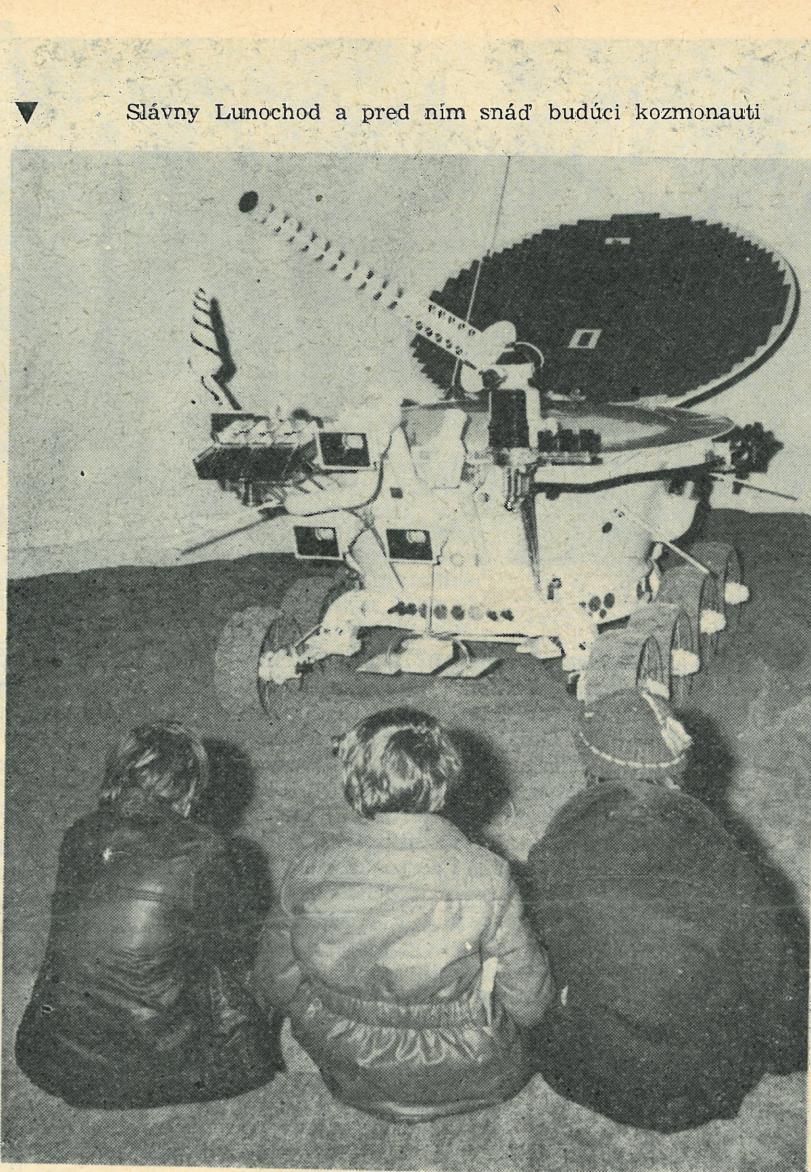
stáva sa
aj takto...



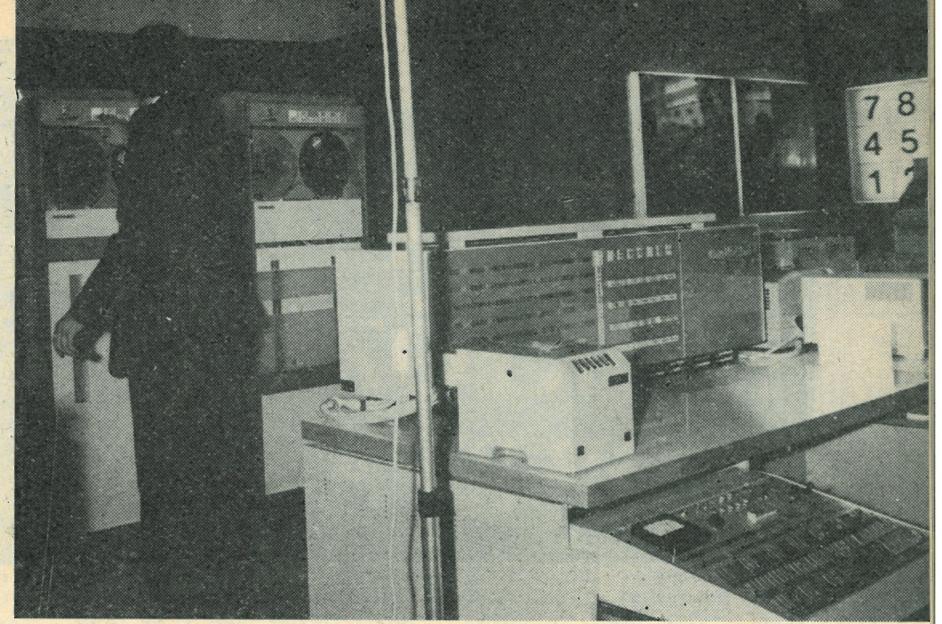
šančí pavilón KOZMOS 77 ▲

zatory zdrojom elektrickej energie

zariadenie pre automatické riadenie mestskej dopravy ▼



Slávny Lunochod a pred ním snáď budúci kozmonauti



▲ Matematický stroj programovaný človekom robí bleskove zložité výpočty



▲ Ukážka kozmického pristávania. Spredu zľava loď zo série Vostok

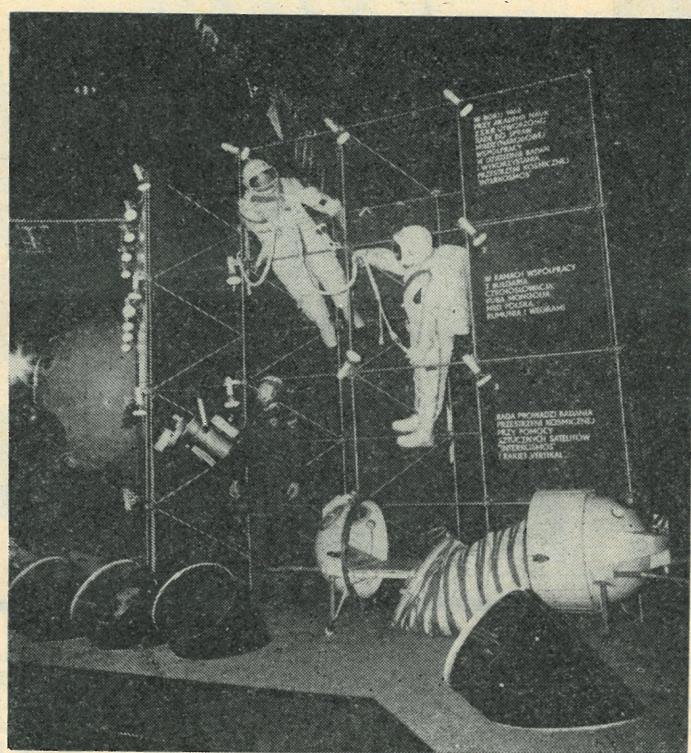
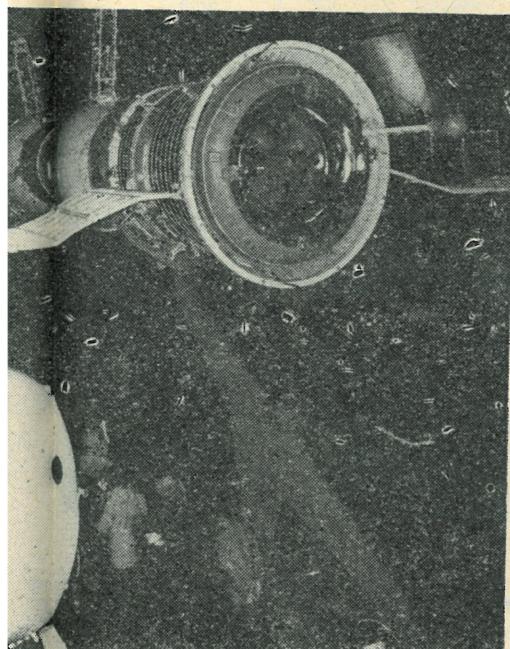
◀ Kozmonauti v plnom výstroji, presne tak, ako v kozmickom priestore

▶ Príť, pozrieť sa a nakuknúť ako „bývajú“ kozmonauti — to je túžba hlavne najmladších, ale aj starších návštěvníkov výstavy.

Foto: M. Kaškiewicz



bách človeka



slávny Sojuz, vystavovaný s celým zariadením acujúcim v kozme

slávnostne odovzdali „zlatú platňu“ za šľager roka...

STARÁ LÁSKA NEHRDZAVIE... Catherine Deneuveovej navrhli úlohu vo filme Salaš — mala zastupovať inú herečku v hlavnej úlohe, Lauru Antonelliiovú, ktorá postihla automobilová nehoda. Výrobcovia filmu si neboli istí, či Catherine prijme tento návrh: hlavnú mužskú úlohu hrá totiž v Salaši Marcello Mastroianni. Je známe, že obaja boli milenci a rozišli sa krátko po narodení dcérky Chiary. Catherine dosť rýchle zabudla na milence a za svoje stále sídlo si zvolila dom mladého toreadora Paloma Linaresa v Španielsku. Pritom neraz opakovala: Marcello je dobrý, milý chlapec, ale často ma nudil...

Asi mladý torero začal nudiť 38-ročnú herečku ešte viacej ako voľakedy Mastroianni, lebo úlohu prijala s nadšením.

Ba, ešte viac, obaja sú nerozluční, nielen v práci, ale aj vo voľnom čase. Všetko vyzerá tak, že stará láska sa začala odznova...

IDEÁLNE MANŽELSTVO. Ako vieme, ideálne manželstvá sú zriedkavé. Ale existujú. Patrí k nim manželstvo Edithy a Hannesa Lymantovcov z Lüneburga v NSR. Vzali sa pred siedimi rokmi a zatiaľ sa nikdy nevadili — jednoducho preto, že nebývajú spolu. Pán Lymant má už 60 rokov, jeho manželka je skoro o 20 rokov mladšia. Zoznámili sa v desaťposchodovom obytnom dome, v ktorom obaja mali garsónky, začali sa rozprávať vo výťahu — a zobrali sa. Ale súhlasne rozhodli, že ostanú vo svojich bytoch. Nie sú už mladí, každý má svoje zvyky. Pani Lymantová nechce, aby ju manžel otrával otázkami — nevieš, kde sú moje pánskované ponožky? Zasa pán Lymant chce mať vo svojej izbe obľúbený neporiadok, ktorý by manželka nezniesla. Ra-

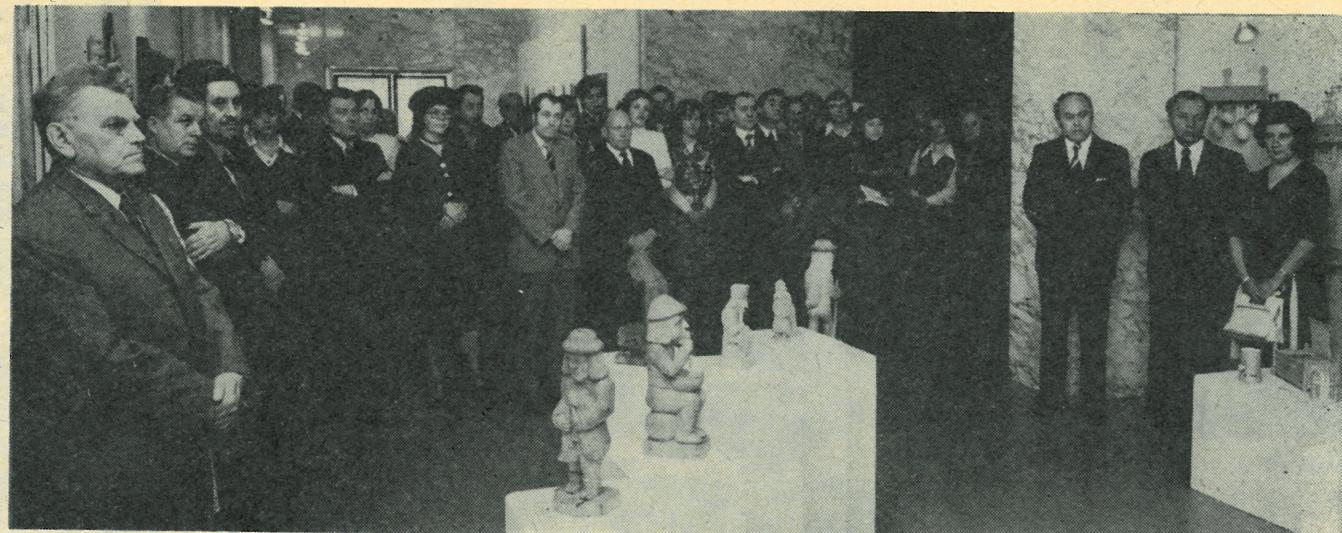
najkujú obvykle u pána Lymanta, obedujú a večerajú u panej. Spolu sedávajú v jednom alebo v druhom byte a keď jedno z nich je v zlej nálade telefonuje partnerovi a môže do vôle využívať satetu vo vlastných štyroch stenach. Vďaka tomu manželská idyla kvitne. Obaja nechcú spoločný byt — domnievajú sa, že osobitné byty, keď sú blízko seba, sú zárukou manželského šťastia.

PRVNÍ MANŽEL JACQUELINY měl moc, druhý miliardy, třetí bude mít šlechtický titul. Jacqueline, primo voto Kennedyová, secundo voto Onassisová je od určité doby neustále ve společnosti anglického barona Hugh Fraserem. Baron je členem sněmovny lordů, má rodinný zámek ve Skotsku, palác v Londýnu a hodně peněz. Má také manželku, lady Antoninu. Opustila ho sice před dvěma léty a žije se známým spisovatelem Pin-

terem, ale oficiální rozvod ještě nebyl. Fraser, který je katolíkem, očekává, že v brzku bude jeho manželství prohlášeno Vatikánem za neplatné. Pak se prý ožení s Jacqueline.

V HOLLYWOODU si zbrusu novou vilu postavil Peter Falk, všeobecně známý jako poručík Columbo a bude v ní bydlet se svou novou manželkou Sherou Danesovou, malo známou herečkou. Peter Falk je zamilovaný až po uši do své nové ženy. Kvůli ní opustil svou první ženu Alisu, již zaplatil dvaapůl milionu odškodného. Zajímavé je, že to nebyla láska na první pohled. Falk vídával Sheru ve filmových ateliérech, ale nevšímá si jí. Ona však byla výtrvalá a rozhodla se, že musí Falka ulovit. Vyhledávala ho v kantýně, čekala na něho po natáčení a na konec si jí Falk nejenom všiml, ale zamíval se do ní.

META MORFÓZY DREVA



Záber v otvorenia výstavy v Bratislave

Takýto názov mala výstava prác žiakov majstra Andreja Gomboša z Jurgova v Poľskom informačnom a kultúrnom stredisku v Bratislave, ktorá sa konala v dňoch 29. marca — 7. apríla 1977. Bratislavskí milovníci ľudovej tvorby mali týmto možnosť už po druhý raz zoznámiť sa s vynikajúcim rezbárskym umením dielne krajanu Gomboša. Teraz pri príležitosti jubilejného 30. výročia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, popri prácach krajanu Gomboša sa predstavili so svojimi rezbami aj jeho žiaci, šikovné dievčatá a chlapci:

Moment zahájenia výstavy. Zľava doprava: člen činohry SND Juraj Sarváš, podpredseda Matice slovenskej a riaditeľ Literárnovedného ústavu SAV dr. Karol Rosenbaum DrSc, majster Andrej Gomboš a jeho žiaci — A. Martinčák, M. Gombošová a V. Vojtasová.

Snímky: Lašut a Adamec



Marta a Elena Gombošové, Vlasta Vojtasová, Alojz, Emil, Andrej a Ján Martinčákovci, Andrej Šoltýs, Ján Chovanec a Jozef Burkot.

Je to už druhý učňovský dorast rezbárskej školy kr. Gomboša, ktorú sme kedysi nazvali Gombošovou akadémiou, a neraz ju opísali. Jej základ vznikol v roku 1960, keď kr. Gomboš našiel si v Jurgove niekoľko nádejnych chlapcov, ktorých očarilo drevo svojou poddajnosťou a boli ochotní hodinami v ňom vystruhávať. Zasvätil ich do umenia rezbárskej, aby vedeli práve

a Elenku. Gombošovu školu všima si aj Cepelia a od roku 1974 ju aj oficiálne registrovala.

Otvorenia výstavy sa zúčastnil majster A. Gomboš a delegácia jeho žiakov: M. Gombošová, V. Vojtasová, A. Martinčák a viaceré významné osobnosti bratislavského verejného a kultúrneho života. Po prednese básne A. Plavku členom činohry Slovenského národného divadla Jurajom Sarvášom slávnosť zahájila vicekonzulka PER Danuta Czarnecká a výstavu otvoril dr. Karol Rosenbaum DrSc, podpreds-

da Matice slovenskej a riaditeľ Literárnovedného ústavu SAV za účasti predstaviteľov Odboru pre zahraničných Slovákov MS s jeho vedúcou Annou Ištváncinovou a zástupcom predsedníctva ÚV KSČS — A. Chalupca, J. Nováka a A. Andrašáka.

Výstavené práce si získali zaslúžený obdiv bratislavskej verejnosti, ktorý odznel aj vo zvláštrom televíznom spravodajstve z výstavy a v publikáciach bratislavských časopisov. Vystavované exponáty sa predstavili ako bohaté dedičstvo svojráznej ľudovej tvorby, ktorá prechádza z pokolenia na pokolenie.

nie a zachováva si svoju pravú podobu a čaro zo života a prírody Jurgova a vobeč celého horného Spiša. Výstava významne obohatila jubilejně slávnosti 30. výročia našej krajanskej organizácie.

Usporiadateľmi výstavy bolo Oddelelnie pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej a Poľské informačné a kultúrne stredisko v Bratislave za spoluúčasti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku a za výdatnej pomoci Tatranského múzea v Zakopanom.

ADAM CHALUPEC



(POKRAČOVÁNÍ ZE STR. 5)

Neviděl, neslyšel, nedbal, že by ho někdo mohl spatřiti, a padnul na kolena jal se odříkávat tato slova:

„Boje se a uctíteje Boha, chvalte a žehnejte mu.

Vzdávejte mu díky. Klaňte se Pánu, Bohu všechnoucimu, v trojjednosti, Otci, Synu, Duchu svatému.

Kajte se, konejte skutky hodné pokání, neboť víte, že záhy zemřeme.

Dávejte a bude vám dáno.

Odpouštějte a bude vám odpuštěno, neboť neodpustíte-li, Bůh vám neodpustí.

Šťastni ti, kteří umírají v pokání, neboť oni budou v království nebeském. Zdržte se tedy pečlivě všeho zla a setrvěte až do skonání v dobrém.

To modlení, ta řeč, ta písni se dotkla Anežčiny duše. Zrak sklopen, ruce na prsou, setrvala princezna dlouho v myšlenkách.

Zatím mnich vstal a prozpívuje to, co byl již zpíval, bral se s oslicí kramem háječku. Tu potkal zvláštního posla od Svaté stolice.

„Copak to zpíváš?

„Zpívám, otče, modlitbu, kterou jsem se naučil od Františkových bratří.“

„Ale vždyť to není modlitba ani písni. Je to kázání!“

„Nevím, svatý a vznešený otče,“ řekl Bernard. „Proud, který je uzavřen v lidském srdeci, mě má, abych otvíral ústa, a dává tryskati mému hlasu. Zpívám tedy kázání.“

„Ach,“ vzdychl papežský posel a pokýval shovívavě hlavou, „kéž by byl tvůj hlas tak dobrý, jako je tvá prostota veliká!“

Potom se posel přiblížil k Anežce a žádal, aby prominula těm, kdo ruší její myšlenky.

Královská dcera odpověděla s velikou pokorou a prosila papežského posla, aby jí vyjevil příběhy Františkovy, aby ji naučil znáti jeho zbožnost.

Urážka, kterou císař a Leopold Rakouský vmetli v Přemyslovu tvář, nebyla zahlazena ani válkou, ani smlouvami, ale pánila krále po celý čas života. Miloval Václava, miloval Marketu, miloval Anežku; zdálo se mu, že ta dítka jsou jeho údové a paprsky slávy. Chtěl se dotýkat jejich purpuru, chtěl, aby jejich poklady zněly všim vzkem zlata, chtěl, aby bohatství, které nashromázdil, jim padalo z klinu.

Když se však Anežka odvracela od světských věcí a když jí tu a tam slýchával mluvit o chudobě, domníval se, že pokoření jí obloudilo mysl, a nik-

terak toho nemohl snést. Chrádl, jal se sípat, ubývalo mu sil.

Anežka k němu poslala kněze a kněz řekl:

„Lidský duch je jako ptáci. Všechno pronikne, každou bouří překoná, do výšek se vznese. Letí nad nesmírnými chrámy i nad horami. Letí až k oblakům, ale když zaslechně hlas výšek božích, schlípne křídla, ustane ve svém mávání a padne dolů. Potom skáče mezi střepy a rozbitými džbány po smetišti. Potom skáče, potom sebou jen škube. Vposled se utíší a čeká na smrt.“

„Otče,“ řekl Přemysl a svraštěl celo, „mluvíš jako zpovědník nějakého bídného sedláčka. Věř, že přirozenost králu je křehká a chybující, ale že jejich mysl je božím zásahem uhnětena z jiné látky, než můžeš uhodnouti!“

Potom král propustil kněze a zpovídal se biskupovi a vyjevil mu, že si žádá, aby Václav byl za jeho životy korunován za českého krále.

O masopustní neděli dne 6. února roku 1228, když mohučský arcibiskup dorazil do Prahy a když nastala ta chvíle, osvětilo tři sta jasných světel svatovítskou baziliku.

Veliké zvony vyzvánějí z celého srdce. Kralevice ten zvuk zraňuje, ale zvony znějí, zvonečky cinkají, zástup vzdychá a u chrámových schodů je slyšet trubače a rachotící bubny.

Všude jde o život, všude je tlačenice rovnou k zalknutí.

Ženské — čepec na uchu — zvedají nemluvnátku, pážata ječí, rytíři ztrácejí ostruhu, mnichové se strkají s jáhny, cizinci se sedláky, luza z klisnami a hřebci.

Zatím v prostorné přední lodi kostela přistoupil Přemysl ke králi Václavovi. Zvedá jej se země. V závrate mu padne do objetí a ze vši síly jej tiskne k srdci, které se zmítá v ubohých prsou.

Když se slavnost schylovala ke konci, otázel se kovářů syn Jakoubek, kdy bude nové kníže posazeno na kamenný stolec a kdy mu budou ukázány Oráčovy střevnice a brašna.

„Milá brachu,“ odpověděl mu soused zjednav si trochu místa, „už není, co bývalo, už vládne jiný obyčej.“

Snad chtěl ještě něco dodat, ale proud valicích se lidí ho uchvátil a nesl směrem ke kanovnickým domům. Mával rukou, křičel, ale v té vrávě nebylo nic slyšet.

LAPŠANKA

Výročná volebná schôdza miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Lapšanke sa konala 13. marca 1977 v klubovni MS. Predseda ustúpujúceho výboru kr. Pavol Ziemba začal schôdzku, privítal zhromaždených krajanov, ako aj predsedu Kultúrno-organizačného výboru KSČaS na Spiši kr. Františka Kurnátu a predložil správu o činnosti miestnej skupiny za uplynulé volebné obdobie.

V diskusii krajania hovorili predovšetkým o otázke vyučovania slovenčiny, poukazovali na nevyhnutnosť opäťovného zavedenia vyučovania slovenčiny na lapšanskej škole, ako aj na nutnosť pripomínania rodičom o zápisoch. Zapísanie detí na vyučovanie slovenčiny bolo by pekným príspevkom k oslavam jubilea 30. výročia KSČaS.

Hovorilo sa aj o význame osláv 30. výročia založenia krajanskej organizácie, ktoré sa budú konať vo celý rok a zdôrazní, že v každej miestnej skupine by sa mali pri príležitosti jubilea našej Spoločnosti konať oslavné podujatia.

Nasledovali voľby výboru miestnej skupiny, revíznej komisie a dopisovateľov Života. Na záver schôdze novozvolený predseda MS kr. Pavol Ziemba podakoval všetkým členom za dôveru a doterajšiu spoluprácu vyjadrujúc presvedčenie, že aj naďalej budú aktívne spolupracovať s výborom.

F.K.

Výbor MS KSČaS v Lapšanke

PAVEL ZIEMBA — predseda, č.d. 12
FRANTIŠEK ŠOLTÝS — podpredseda, č.d. 9
LUDVIK ŠOLTÝS — tajomník, č.d. 9a
DOMINIK ŠOLTÝS — pokladník, č.d. 2
FRANTIŠEK ŠOLTÝS — člen, č.d. 18
LUDVIK JENDRUŠÁK — člen, č.d. 2a
VLADISLAV ŠOLTÝS — člen, č.d. 20

Revízna komisia:

JOZEF MONDEL — predseda, č.d. 36
FRANTIŠEK ŠOLTÝS — tajomník, č.d. 10
JOZEF ŠOLTÝS — člen, č.d. 8

Dopisovatelia Života
MÁRIA ŠOLTÝSOVÁ č.d. 12
LUDVIK ŠOLTÝS č.d. 9a

NEDECA

V Nedeci sa konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny KSČaS, ktorej sa zúčastnili zástupcovia KOV KSČaS na Spiši s predsedom kr. Františkom Kurnátom a tajomníkom kr. Jozefom Bryjom. Viedol ju predseda MS kr. Michal Kužel, ktorý uvítal početne zhromaždených krajanov (spolu 64), medzi ktorí bolo hodne krajaniek a mládeže. Správu o činnosti MS v uplynulom období predožil kr. Jozef Gronský a revíznej komisie kr. Andrej Sviety.

Počas disusie krajania venuvali veľa pozornosti otázkam vyučovania slovenčiny na škole, ako aj jeho dalsiu rozširovaniu. Tento školský rok navštěuje hodiny tohto jazyka 18 detí, všetko však nasvedčuje tomu, — ako zdôrazňovali krajania, — že tento počet sa zanedlho značne zväčší. Zároveň sa podočkovalo, že treba zvýšiť úroveň vyučovania. Zdôrazňovalo sa aj nutnosť venovať väčšiu starostlivosť krajanským žiacom, ktorí študujú na stredných školach na Slovensku. Siroko diskutovaná bola aj otázka nedeckého súboru MS KSČaS. Tento nedávno zreorganizovaný folklórny súbor naša Spoločnosť vybavila peknými krojmi a jeho kapelu hudobnými nástrojmi. Súčasne súbor usiloval nacivíciť, — ako zdôrazňovala jeho vedúca kr. Žofia Bogačíková, — aby svojim programom dôstojne učil 30. výročie našej Spoločnosti. V ďalej časti diskusie sa hovorilo o doriešení otázk dvojjazyčných tabúr na obchodoch a rôznych organizačných otázkach.

Na záver schôdze sa konali voľby výboru miestnej skupiny KSČaS, revíznej komisie, ako aj dopisovateľov Života.
F.K.

Výbor MS KSČaS v Nedeci

MICHAL KUŽEL — predseda, č.d. 154
JOZEF GRONSKÝ — podpredseda, č.d. 144
JOZEF CHMIEL — tajomník, č.d. 169
ANDREJ SVIETY — pokladník, č.d. 157
ŽOFIA BOGAČÍKOVÁ — členka, č.d. 41
VENDELIN KREMPASKÝ — člen, č.d. 40
JOZEF MILANIAK — člen, č.d. 56
JOZEF FRONC — člen, č.d. 219
MICHAL NEUPAUER — člen, č.d. 231
MÁRIA VOJČIKOVÁ — členka, č.d. 3
JOZEF PITONIÁK — člen, č.d. 95

Revízna komisia:

FRANTIŠEK BOGAČÍK — predseda, č.d. 128
JOZEF STRONČEK — tajomník, č.d. 7
VALENT POJEDINEC — člen, č.d. 180

Dopisovatelia Života

FRANTIŠEK BOGAČÍK, č.d. 128
JOZEF CHMIEL, č.d. 169
MÁRIA PENKOVÁ, č.d. 281
FRANTIŠEK POJEDINEC, č.d. 207

NEDECA - ZÁMOK

Dňa 3. apríla tr. konala sa v klubovni miestnej skupiny KSČaS v Nedeci-Zámku výročná volebná schôdza za účasti predsedu Kultúrno-organizačného výboru KSČaS na Spiši kr. Františka Kurnátu.

Po správe prednesenej kr. Jozefom Kiedziuchom, ktorý aj privítal účastníkov schôdze, začala diskusia; kr. Hubert Bogačík upozornil na nutnosť vybavenia klubovne miestnej skupiny. Krajania by potrebovali harmoniku, spoločenské hry, skriňu a boľo by treba aj prestavať pec. Zasa kr. Margita Bogačíková navrhla založiť v klubovni knižnicu, aby bolo možné požičiať knihy.

Krajan František Kurnát, predseda KOV na Spiši, hovoril o oslavách 30. výročia založenia našej Spoločnosti a o ich programe. V tejto súvislosti poukázal na nutnosť zvýšovania počtu členov, čo by bolo dôstojným príspevkom k oslavám krajanského jubilea.

Krajan Jozef Kiedziuch sa sťažoval, že poštár Ján Piontek z Nedeca nechce roznášať preplatiteľom Život. Kr. J. Kiedziuch sa ho pýtal, prečo neroznáša a J. Piontek mu odpovedal, že nebude roznášať, ba dokonca, že mu jeho riaditeľ povedal, že to nemusí robiť.

Účastníci schôdze prediskutovali možnosti náboru nových členov Spoločnosti a naplánovali si zvýšiť počet členov svojej miestnej skupiny o desať.

Všetci členovia nového výboru MS KSČaS boli potom jednohlasne zvolení.

Na záver predsedova novozvoleného výboru MS kr. Jozef Kiedziuch poďakoval zhromaždeným za dôveru, ako aj za vysokú frekvenciu na schôdzi.

FRANTIŠEK KURNÁT

Veľačká sme už vysvetlovali, že roznášanie Života patrí k služobným povinnostiam poštových doručiteľov. Preto tým viac prekvapuje postoj doručiteľa v Nedeci: sme si tiež istí, že odvolávanie sa na riaditeľa mu neprinesie úžitok. O tomto faktie napiše riaditeľstvu pôšť do Nového Targu.

REDAKCIA

Výbor MS KSČaS v Nedeci-Zámku

JOZEF KIEDZIUCH — predseda, č.d. 17
HUBERT BOGAČÍK — podpredseda, č.d. 30
FRANTIŠEK BOGAČÍK — tajomník, č.d. 32
MARGITA BOGAČÍKOVÁ — pokladníčka, č.d. 30

ROZÁLIA PIONTEK — členka, č.d. 3

Revízna komisia:

JOZEF BOGAČÍK — predseda, č.d. 1
JÚLIA KIEDZIUCHOVÁ — tajomníčka č.d. 17
HUBERT PIONTEK — člen č.d. 3

Dopisovateľky Života

JÚLIA KIEDZIUCHOVÁ č.d. 17
MARGITA BOGAČÍKOVÁ č.d. 30

ABSOLVENTI JABLONSKÉHO LÝCEA NAVRHUJÚ

Zjazdy absolventov patria k milým, všeobecne dodržiavaným tradíciam skoro všetkých stredných škôl. Už dlhší čas aj počas stretnutí dôvlnych spolužiacov — absolventov Všeobecnovzdelávacieho lýcea so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke a pri iných príležitostiach sa o tom hovorí čoraz častejšie. Pritom všetci sa zhodujú v tom, že bolo treba, a to čo najskôr, takto zjazd zorganizovať. Hovorilo sa o tom aj na jednom zo zasadnutí predsedníctva ÚV KSČaS v Krakove, kde bývali absolventi jablonského lýcea — členovia predsedníctva navrhovali zorganizovať zjazd prvých štyroch ročníkov. Padol aj návrh utvorenia organizačnej komisie, do ktorej by patrili: Helena Páleníková-Petrášková z Jablonky, Lídia Mšálková z Hornej Zubrice, Mária Ziembová-Nižníková z Kraková, Bronislav Knapčík z Mikolowa, Ján Šternogá z Varšavy a ako koordinátor Augustín Andrašák z Kraková, tajomník ÚV KSČaS.

Zjazd by sa mohol uskutočniť na vlastné trovy, a samozrejme za účasti bývalých profesorov. Pochopiteľne, že zatiaľ jeho program ešte nemôžno presne určiť, podobne ako termín, miesto a pod. Mali by sa k tomu vyjadriť všetci jeho účastníci — absolventi prvých štyroch ročníkov. Je isté, že by to bolo skutočne príjemné a užitočné podujatie. Zároveň by obohatilo program oslavných podujatí v jubilejnom roku 30. výročia pôsobnosti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

B.K.

traja naši krajania. Tento rok, súhlasne s rozhodnutím predsedníctva ÚV KSČaS, sa zúčastnia v poradí už XIII. ročníka SAS-u profesorka slovenčiny z Jablonky Helena Páleníková a red. Ján Šternogá. Budú mať príležitosť zdokonaliť si znalosť slovenského jazyka, literatúry, kultúry, oboznámiť sa so súčasným stavom ekonomiky Slovenskej socialistickej republiky a socialistickou výstavbou v Československu. Myslim, že to prinesie krajanom osob tak na stránkach Života, ako aj posluchácom slovenčiny na jablonskom lýceu. Seminár, ktorý je určený pre zahraničné univerzitné a stredoškolské profesorov, vedeckých pracovníkov, spisovateľov, prekladateľov, novinárov a starších študentov slavistiky, poskytuje frekventantom pri študijných hodnotach množstvo nezabudnuteľných zážitkov, najmä z návštavy kultúrno-historických pamiatok a prírodných krás SSR. Touto cestou želáme organizátorom XIII. ročníka Studia Academica Slovaca veľa úspechov.

BRONISLAV KNAPČÍK



Matka a dieťa sú vždy vďačným námetom pre fotografikov reportérov a výtvarníkov. Počas našich reportérskych potuliek po Spiši sme u majstra kr. Andreja Gombóša takýto námet našli. Na snímke kr. Mária Gombóšová-Jachowiczová so svojou dcérkou Monikou.

Foto: J.S.



Clen folklórneho súboru MS KSČaS v Nedeci.

SRDEČNE BLAHOŽELÁME JUBILANTOVI JÁNOVI MOLITORISOVI

Dňa 4. júna tohto roku oslavil päťdesiatku predsedu Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, KRAJAN JÁN MOLITRIS.

Pri príležitosti tohto životného jubilea želáme jubilantovi veľa ďalších úspechov v krajankej práci, mnoho zdravia a radostných dní v osobnom živote.

ÚV KSČaS A
KOLEKTÍV
REDAKCIE ŽIVOT

PRED XIII. ROČNÍKOM SAS-U

Ako každý rok. Filozofická fakulta Univerzity Komenskej v Bratislave organizuje pre zahraničných záujemcov-slovakistov Letný seminár slovenského jazyka a kultúry Studia Academica Slovaca. Ako sa pamätáme, všlaní sa do tohto seminára po prvý raz zúčastnili na pozvanie Matice slovenskej aj

Hit informácií o vode

Zvykli sme si považovať vodu za čosi prirodzené. Teda z vodovodu, je v studni, teda nie je žiadom problém. Ale odborníci sú inej miery. Ďalším v poradí poplašným signálom v tejto veci bola konferencia OSN o vodných zásobách, ktorá sa prednávnom konala v argentínskom meste Mar del Plata. Odborníci z OSN tvrdia, že sa už prejavuje veľký nedostatok čistej vody. Totiž iba jedno percento všetkej vody na zemi je pristupné pre človeka na komunálne účely. Vodu nemožno vyrábať vo veľkom umelými metódami. A svetové rezervy sladkej vody majú vystačiť iba na 25 rokov. Teda problém vody bol zaradený medzi najdôležitejšie problémy ľudstva.

Poľsko je krajinou chudobou na vodu. V Európe sme až na 26. mieste (tretom od konca) čo sa týka množstva zrážok, a na siedmom od konca pri vypočítavaní množstva vody pripadajúcej na jedného obyvateľa našej krajinu. Kolko tejto vody spotrebujeme? V roku 1970 sme spotrebovali 13 km³, v roku 1980 spotrebujeme vyše 21 km³ a v 1990 vyše 30 km³. Vedci predpokladajú, že v budúcnosti sa teda začnú strosť. Ale predsa už dnes máme v Poľsku oblasti, v ktorých sa pocítuje ostrý nedostatok vody. Preto pravradou vecou je kvantitatívna ochrana vody, teda regulovanie vodných pomerov, ďal-

šia výstavba vodných nádrží. Sú to nákladné, ale nevyhnutné investície. Investície, ktoré si vyžadujú predovšetkým také materiály, ako cement, kamenivo a rúry, teda stále vyhľadávané materiály.

Vefmi dôležitou vecou je súčasná kvalitatívna ochrana vod. Stav čistoty, a skôr, ako sa hovorí znečistenia našich riek, je známy. Visla a Odra nikde nemajú vodu, ktorú by sa dalo započítať do prvej triedy čistoty. Iba tretina jazier má čistú vodu. Problémom je aj čistenie podzemných vod z chemického znečistenia. V stále širšej mierre treba zavádzat tzv. uzavreté okruhy v priemysle, všeobecne čistiť použité a od-

padové vody, neznečisťovať atmosféru plynovými odpadmi, ktoré s daždom prenikajú do podzemných vod, ako aj patrične používať prostriedky na ochranu rastlín a umelej hnojivá. A to všetko preto, aby naše vody „nechorala“, aby sme aj my boli zdraví. Na konferencii v Argentíne Poľsko predložilo v štyroch referátoch naše výsledky a plány v oblasti racionálneho obhospodárenia vodných zásob a spôsobov ich využívania, najmä pre účely zásobovania obyvateľstva a výrobou potravín, ako aj naše opatrenia proti znečisťovaniu riek, vnútrozemských vod a morí. Predložili sme aj naše vodné právo. Medzi našimi plánmi a aktuálnymi prácami v tejto oblasti sa nachádza o.i. Program Visla, ktorý zahrnuje súhrn otázok vodného hospodárstva v tejto oblasti Poľska do roku 1985 a v ďalšej budúcnosti.

Konferencia v Mar del Plata dokázala, že otázka vody sa stala celosvetovým problémom. Zaoberajú sa ním vedci, ale nesmieme zabúdať, že šetrenie vodou je povinnosťou každého z nás na tejto zemeguli. Vyplati sa vedia, že podľa údajov OSN priemerna spotreba vody vyzera následovne: v slabo rozvinutých krajinách 3 litri denne na obyvateľa a vo vysoko rozvinutých krajinách ok. 700 litrov. Samozrejme tieto vefké rozdiely sa budú zmenšovať a to spôsobí rast všeobecnej spotreby vody. Je dobré, že už teraz sa myslí na tento problém, lebo je ešte čas, aby sa nášlo technické a iné prostriedky na odstránenie nedostatku vody, bez ktoréj, ako vieme, nemožno existovať a bez jej dostačného množstva nemožno vyrábať ani v priemysle, ani v poľnohospodárstve.

M. BRZOZA

JÚN

Je to šiesty mesiac v roku, svoj názov prevzal z kalendára starých Rimánov, ktorí ho nazvali Junius a venovali mytologickej bohyne Junónie, stotožňovanej v Grécku s bohyňou Hérou. Juno bola manželkou myt. boha Jupitera, považovaného laténskym obyvateľstvom za najmohutnejšieho vládcu bohov a ľudí, svetla a všetkých atmosférických javov. Rovnako ako on bola uctievána Juno ako bohyňa neba a okrem toho ako ochrankynia miest, panien a žien, manželstva a rodiacich žien. Sňatky uzavreté v júni sa považovalo za šťastné. Vydaté ženy uctievali Junónu prvý deň sviatku zvaného Matronálie, oslavovaného 1. marca. Tento deň rímski konzuli skladali Junóné ako ochrankyni štátu každoročne obete v meste Lanuvium, kde bolo známe sanktuárium bohyne, zase rímske ženy v háji pri svätyni Junóny na Esquiline sa modlili o šťastie v manželstve a obetovali bohyňu kvety. Muži tento deň dávali svojim manželkám darčeky. Rímsky názov júna prevzali románske a germánske národy.

Jún sa v českom jazyku nazýva červen, čo vraj pochádza od slovesa červenati, pretože v tomto mesiaci sa červenajú čerešne, jahody a ruže. Zase podľa iných pochádza od červov, ktoré v júni napadajú stromy. Poľský názov czerwiec vďaka tento mesiac malému hmyzu czerwów alebo czerwowi, ktorý bol cennou surovinou na vý-

robu purpurového farbiva. Podobne v Čechách niektorí vyzádzajú názov června od červcov. S červcami zbieranými hojne v tomto mesiaci sa kedysi vo veľkom obchodovalo medzi Poľskom a Ruskom. V Poľsku sa tento mesiac nazýval aj „zok“ alebo „zgoranik“. Prvý názov pochádza od populárneho pomenovania kobyly, zase druhý od vyskytujúcich sa úhorov.

Podľa starých legiend v noci z 23. na 24. júna zakvitá v lesoch kvet prapre. Tejto noci sa vo výkole konali ľudové zábavy nazývané „sobotky“, spojené s tančami, spevami a tradičnými skokmi ponad horiace vatry. Počas „sobotiek“ večer sa na vody riek, jazier a rybníkov púšťali vence uvíté z materinej dúšky a kamenky. Dievčatá ich pozorne sledovali: či sa zidu alebo nezidu?... Ked sa so sebou zidu, tak aj dievča sa spojí s tým, koho ľubi. Niekedy za plávajúcimi vencami utekali chlapci, aby potom vŕtazoslavne vyšli s koristou na breh. Tento, kedysi všeobecný zvyk sa zachoval podnes iba v niektorých oblastiach. Tak napr. vo Varšave je už tradícia púšťanie vencov na Visle. Vyskytovali sa pritom aj komické situácie. Jednu z nich opísal Kurier Warszawski v roku 1832: „jedno dievča dív nezomdloľo od zápalstva, ked jej veniec pústený na vodu nemohol uchytit žiadom zo šikovných mládencov, a iba jedno psíča naučené aportoval skočilo do vody, schytilo veniec a donieslo na breh. Majiteľka venuca sa ukľudnila až vtedy, ked ju presvedčili, že pes je symbolom vernosti a že táto prihoda jej predpovedá najštastnejšiu budúcnosť.“

Vynikajúci poľský etnograf Oskar Kolberg (1814–90) takto opísal ľudový zvyk svätojánskych vencov v mestách: „Cež deň Jana Krstiteľa mestské dievčatá vijú vence z kvetov, ktorími sa obyčajne krašlia, umiestňujú na doštičkách, do stredu dávajú sviecu a púšťajú na vodu. Ked zapálená svieca horí, je to znamenie, že jej majiteľka sa vydá“. Na Mazursku sa zase zakopávalo do zeme štyri veľké stromy tak, aby sa ich vrcholky spájali. Na tieto vrcholky sa dávalo seno alebo raždie a zapačovalo. „Okrem kupalových ohňov, — písal Kolberg, — ľud ide do lesa hľadať bylinky pre zdravie, hľadá aj kvet paprade, ktorý ked sa niekomu dostane, všetko dá, čo si len smrtelník môže zažiadať.“

To ale nie je všetko, čo sa spája s júnovými ľudovými zvykmi. V niektorých oblastiach napr. nad Narvou, ked pastieri prvý alebo druhý deň turičnych sviatkov hnali predpoludním dobytok do dediny zo spoločného pasienku, vyberali urasteného a pokojného vola, prikrývali ho starou sieťou, vyzdobovali halúzkami a poľními kvetmi a na rohy mu dávali zvlášť uvítý venu. Tako vystrojeného vola viedli na čele stáda do dediny, kde majiteľ mu sel svoje zvieratá vykúpiť za istý obnos peňazi. Niekedy sa zdobilo vencami všetky voly a zbieralo sa peniaze od ich majiteľov. Za zozbierané peniaze sa v krčme alebo jednej z chalúp robilo večer zábavu, ktorú nazývali „volská svadba“. Iným turičnym zvykom na Mazovsku a v iných oblastiach bola voľba kráľa a kráľovnej pastierov. Stávala sa nimi tá dvojica, ktorá

ako prvá došla so svojim statkom na pasienok. Kráľ a kráľovna vyzdobení kvetmi, stužkami a blýskačkami viedli potom zábavy.

Očakávame, že krajania obohatia naše stránky popisom júnových ľudových zvykov zo svojich oblastí — Oravy, Spiša, Kucova, Zelova a iných.

Čo však hovorí júnová ľudová múdrost o počasi? Tak teda ľudové príslušovia hovoria predovšetkým o úrode a nadchádzajúcom lete. Tu je niekoľko z nich: — Jún studený, mokrý máj, na gázdrovstvách istý raj; — Jún po daždivom máji, často vlnký v našom kraji; Júnové hromy rozveselujú srdce rolníkov; — Spln júnový — búrka sa hotoví; — Júnový vietor zo severa, žeňe žito do súseka; — Červen studený, sedlák krčí rameny; — Jún decembrové počasie hlásí, júl na január predpoveď nosí; — Ked slnko na Rakú s hrmením vstáva, obyčajne veľké sucho privoláva; — Ked s Janom (24. VI.) prichádzajú dažde, tak šesť nedelí kropí ešte; — Ked svätý Ján lúku kosí, leda žena dážď uprosí; — Aký sa Ján predstaví, takých bude tridsa dní; — Medardova kvapka (8.VI.) štridsa dní kvapká; — Ked sa Medard (8.VI.) rozplače a Ján (24.VI.) ho neučí, bude plakať iste až do svätej Uršuli (25.X.); — Ked Juraj (19.VI.) slnkom častuje, hned sa počasie zopsuje; — Ako je na siedmich spiacich bratov (27.VI.), takých je sedem dní (buď týždňov); — Ked svätý Peter a Pavol (29.VI.) slzy ronia, ľudia za týždeň slnka neuvidia.

(Zozb. Mišo)

Z KALENDÁRA NA – JÚL-ČERVENEC

Červenec je predevším měsícem žní, ačkoliv je i dost iných polních prací.

Žne budou dobre pokračovať, jestliže se na ně předem připravíme; pokud nejsou zajištěny služby zemědělského kroužku, nutno včas připravit jiné žací stroje, zorganizovat mláčení, připravit místo na uskladnění vymláčeného obilí a další.

Dozrávající obilí stále prohlížíme, abyhom neproněkali nejvhodnejší dobu sklizně. Žito seče me, když je zrnno raně dozrálé, když se láme na nehtu; dozrálejší musí být zrní na seti.

Přesnici seče me, když je zrnno už dobře zralé. Ta ke ječmen musí být dobře dozrálá, zrna plná a klasy ohnuté k zemi. Oves musí být bílý.

Ihned po posečení obilí pole podmítáme a pak uvláčíme.

Vyséváme-li meziplodiny, provedeme orbu a pokud možno nejdříve seti. Nutno počítat s každým dnem.

V červenci začínají vylézat ze země letní brouci mandelinky bramborové. Poškozují brambory a nezapomínejme, že zalezou do země a budou ohrožovat brambořiště v příštím roce.

Hubíme je chemickými prostředky. Dopravujeme vždy dávky uvedené na preparátech. Předávkováním kazíme prostředí a také zákon je dražší, a

naopak, příliš malé dávky snižují efekt zákonu. Pamatujte na včely! Na plantážích hubíme kvetoucí plevele; dříve než použijeme chemické prostředky, povědomíme včelaře! Nepoužíváme chemických prostředků v blízkém okolí včeliníku!

Soustavné ubývání vápníku z půdy, který asimuluje rostliny a vyplavuje vodu, působí okyselování půdy. Většina našich půd dává kyselou nebo velmi kyselou reakci. Na takových půdách nelze dosáhnout dobré sklizně. Vápnení půdy je tedy důležitým agrotechnickým zákonem.

Vápnením můžeme dosáhnout změny chemické reakce půdy a také přizpůsobit ji potřebám pěstovaných rostlin. Vápnení zaručuje dosažení žádoucí rovnováhy živin v půdním roztočku, to znamená snížení obsahu, při nízkém pH, takových prvků jako hliník, hořčík a dokonce železo a zvýšení absorpcie fosforu, hořčíku, dusíku, částečně draslíku a také mikroelementů, které za kyselé reakce půdy rostliny špatně asimilují nebo které se v ní vyskytují v nevyužitelných sloučeninách. Vápnení půdy zvyšuje biologickou aktivitu půdy a tím napomáhá rychlejšímu rozkladu organických hnojiv a zbytků rostlin po žnich. Zlepšuje také fyzikální vlastnosti půdy, zlepšuje její strukturu a tedy i poměry, např. vodní. Vápnení kyselé půdy neje-

nom podporuje působení minerálních hnojiv, ale také umožňuje jejich větší dávkování. Vápnení kyselej půd má všeobecný vliv na růst rostlin.

Z pokusů prováděných v Ústavu pro pěstování rostlin, hnojení a půdoznalectví vyplývá, že vápnení půdy lze dosáhnout průměrnou roční sklizeň vyšší u ječmene o 2,8 q, pšenice 2,3 q, ovsy 2 q, žita 1,7 q, brambor 16 q, cukrovky 22 q, krmné řepy 37 q, jetele na zeleno 46 q z hektaru. Samozřejmě podle podmínek může zde vystoupit značný rozdíl v poměru k uvedenému průměru.

Kladný vliv vápnení na sklizeň se plně projeví teprve druhým nebo třetím rokem. Proto nelze hodnotit výsledky vápnení v jednotlivých letech a rozhodně ne v prvním roce.

Vápnení půdy nutno provádět soustavně, nejméně každé čtyři roky.

Nejvhodnejší pro provádění vápnení půdy je období po žnich, protože podmítání usnadní směsání vápna s ornici. Vápno tedy rozhazujeme před podmítáním, pak uvláčíme pole branami nebo kulтивátorem. V této roční době je také většinou suše, což značně usnadňuje dobré promísení a také zaručuje mírnou reakci.

S.D.

HUMOR

Americký spisovateľ Mark Twain prijel do Londýna a ubytoval sa v hotelu. Když se podpisoval v knize hostů, všiml si predcházejícího záznamu: „Lord Rondonderry s komorníkem“. Dlouho se nerozmyšlel a napsal: „Mark Twain s kufrem“.



— Naše manželstvú už nešťastné — stěžuje si susedka sousedce. — Manžel má v hlavě jenom auto.

— Budte ráda, má drahá, ušetrite za garáz.



Rozhovor medzi dvoma mužmi:

— Moja manželka, — hovorí jeden, — sa stále rozpráva sama so sebou.

— Aj moja, — usmieva sa druhý, — lenže ona nevie o tom; myslí si, že ju počúvam.



Susedka sa sťažuje susedke:

— Váš syn pooberal všetky hrušky v mojej záhrade. Boli ešte celkom zelené...

— Nesprátné chlapčisko! Nemohol ešte počkať, kým dcerejú?

VÍŠ, ŽE...

Prvých novodobých olympijských her sa tak ako panhellénských slavností účastnili pouze muži. Teprve v roku 1900 sa jich zúčastnilo šest dívek (celkem 1066 závodníků).



Bílou hůl pro slepce vymyslel (1908) Španiel Andres Tomés, ktorý ji po ztrátě zraku používal tak dlouho, až jeho dcera Helena povorostila a mohla ho vodiť.



Zeny mohly voliť od roku: 1893 na Novém Zélandu, 1917 v Holandsku a Rusku, 1918 v Irsku, Kanadě a Polsku, 1920 v USA a Maďarsku, 1935 v Indii, 1944 v Alžírsku a Francii, 1962 v Maroku a Zanzibaru, 1971 ve Švýcarsku.



V létě vlasy rostou rychleji než v zimě.



V Austrálii bolo plavání do konce 19. stol. považováno za nemravné. Koupajúcí sa byli trestaní význením.

TAKÝ JE ŽIVOT

V septembri minulého roku CZSS „Spoolem“ vo svojich smerniciach pre gastronómiu vytýčil jasno a jednoducho ako zaokruhlovať ceny, aby sa nemuselo baviť s grošmi: „Koncovky od 1 do 49 grošov sa odhadzuje a koncovky od 50 do 99 grošov sa zaokruhuje dohora.“ 5. januára CZSS „Spoolem“ si uvedomil, že nebola správne rozhodnutá otázka 50-grošových koncoviek. Podľa štvrtnej zásady Poľskej normy PN-70/N-02120 kvót s 50 gr koncovkou sa zaokruhuje takto: „ak prvé (počítajúc zlava) zo škrtnutých čísel sa rovná 5 a poň nenasleduje žiadne iné číslo ako O, tak posledné číslo zvyšujeme o jednotku ak je to nepárne číslo (nulu počítame za párné číslo). Pos-



ledné číslo v takýchto prípadoch by malo byť párne.“ Teší nás, že Poľská norma zahrnuje doslovou všetko, ale domnievame sa, že ten, kto chápe uvedené zásady by mal byť skôr využitý pri uvádzaní kozmických lodí na obežnú dráhu, a nie vo vedení hostinec a už vôbec nie pri podávaní držiek.

(Polityka)

Vo veľmi dobrom holičskom salóne Gontarza (Lublin, na rohu ul. Kunického a Nowého Štátu) bol zákazník počas strihania vlasov zavadený ucha, ale čiastočne. Vrcholček ucha ostrihal opitý kamoš, ktorý zastupoval majstra.

Z AMOROVY LOUČKY

Zeny nás milují za naše vady. Máme-li ich hodně, odpustí nám vše, i rozum. (O. Wilde)

Clovek se může zamilovat jako šílenec, ale ne jako hlupák. (La Rochefoucauld)

Nutno sejmout pásku z oči lásky a nechat ji dívat se. (Pascal)

Manžel nesmí první usinat ani se budit poslední. (H. Balzac)

Slov láskyplných nedostatek výmluvne nahradí kvítek. (Fangrat)

Zenu nikdy neodzbrojíš lichocením; muže vždy.

Dáš-li dětem a prasatům vše, po čem touží, budeš mít dobrá prasata, ale nedobré děti...

Z domáceho hrnca...

★ Rezané kvety, ktoré máme vo váze, budú dlho čerstvé pod podmienkou, že sa o ne budeme dobre staráť. A tu je niekoľko pokynov...

★ Konce lodyh musia byť rezané šikmo. Konce kvitnúcich vetvičiek — maličko nařežeme alebo zdrtíme. Musíme odstrániť lístie z tej časti lodyhy, ktorá je ponorená vo vode.

★ Lodyhy makov, georgín a orgovánu na moment ponoríme do vriacej vody a iba potom do studenej.

★ Klinčeky sa najlepšie cítia po celý čas v mierne teplej vode.

★ Váza by mala byť solidne naplnená vodou a dosť veľká; stlačené kvetiny rýchlejšie vädnu.

★ Vodu vo váze meníme každý deň. Odporúčame prídať „pesilnújúce“ prostriedku. Teda — polopryím georgínam a chrysantéman, cukor — tulipánom astrám, petúniám, hrášku, narcizom a irisom, sol — kaméliám, chlorid vápenatý — ružám, sódu bikarbónu — klinčekom. A všetkým vcelku — jednoducho Flövit (tekutý alebo v tabletkách), ktorý môžeme kúpiť v obchodoch Argedu.

CISTIME ZLATO

Je pravdou, že nie je všetko zlato čo sa blysti, ale celkom iste zlato by malo mať lesk. Najmä zlaté šperky.

★ Zlaté a platínové výrobky najlepšie umývame v letnej vode s mydlom, dôkladne opláchneme. Získajú lesk po kúpeli v 90% alkohole a vyleštení jelenicou.

★ Podobne umývame strieborné výrobky. Avšak namiesto v alkohole — vypláchame ich vo vode s malým množstvom čpavku.

★ Pozlatené kovové výrobky čistíme soľou, do ktorej pridáme citrónovú šťavu. Pláchame vo vode. Utierame mäkkou handričkou posypaujoucou múkou.

★ Postriebrené kovové výrobky čistíme soľou, do ktorej pridáme citrónovú šťavu. Pláchame vo vode. Utierame mäkkou handričkou posypaujoucou múkou.

★ Pre korále je vhodný kúpel v ľahko osolenej vode. Pre perly — v letnej mydlovej vode alebo vyšúšanie plátkom citróna a vypláchanie v studenej vode. Umelé kamene posypeme mastencovým práškom a jemne utrieť handričkou.

MÓDA

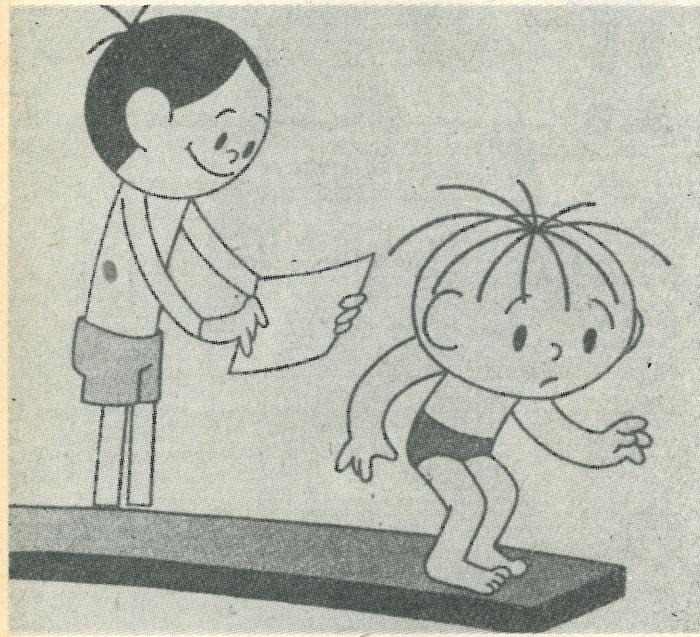
MÓDA

MÓDA

MÓDA



mladým mladším najmladším



Predo dvermi sú prázdniny!
Čas bezstarostného oddychu.
Užite si ho do sýtosti.
Veľa prázdninových prekvapení
a veľa srdečných pozdravov

posielajú Vám
Bolek a Lolek
a
redakcia ŽIVOT

prichádza z prvej jahody.
Červeno sa v nej narodí
a už v jahodovej veste
beží na trh v meste.

JÚN

OD ORAVY DÁŽD IDE

UZ MOJ MÍLY NEPRÍDE

Od Oravy dážd ide,
už môj milý nepríde;
prišiel by on, jaj bože,
pre zlé časy nemôže.

Ani je to chyba tá,
žeby bola cesta zlá;
ale ľudské jazyky
majú veľké praktiky.

Prídže, Janík, prídže, príd,
až keď budú štyri biť.
Štyri bilo, päť bilo,
milovanie chybilo.

Štyri sviece zhoreli
a tej piatej dopoly;
už tá piata dohára,
Janík dvere otvára.

Andante
([Redakcia, 1880])
Od O-ra-vy dážd i-de, už môj mi-lý ne-prí-de;
pri-šiel by on, jaj bo-že, pre zlé ča-sy ne-mô-že.

„Prestaň konečne s tím věčným „Chytil jsem strašné velkou rybu!“
Dej ji do košíku a nech nás na pokoj!“

september

Jožka netešili ani nové topánky ani sviatočné šaty. Najradšej by bol vybehol cez humno na Hliník, na zelenú pažiš, kde cez celé leto pásaval husi. Ešte včera sa tam s kamártami hral. Nalámal vrbového prútia a jelšiny, poznášali všetko na hromadu a postavili velikánsku búdu. Bola to krásna búda. A nad búdu visel zvon. Hoci to neboli ozajstný zvon, predsa to bolo nádherné. Viktor udieral ka meňom na hrdzavú koľajnicu a koľajnica krásne zvonila. Viktor bol kráľ, lebo bol najväčší, len Viktor smel udierať na zvon.

— Pán kráľ, žoloba!
— Aká — opýtal sa Viktor.
— Takáto.

Husi sedeli na brehu potoka, hájnik spal v chládku pri Hrabovke. Videli ho chlapci, čo sa vracali s drevo z hôr.

— Šklbani, trhani, uchytia vás vrany! — tak sa vždy posmievali deťom, čo nosili veľmi tenké drevo.

Jožko na drevo nemusel, no jeho bratia a sestry hej. Ti chodievali do hory skoro každý deň. Aj na nich chlapci hocikedy pokrikovali: — Šklbani, trhani, uchytia vás vrany!

— Kde máš husi? — spýtal sa Lojzo, najstarší Jožkov brat, a zastal stáť na chodníku.

Jožko sa najprv zobzeral a potom ukázal rukou. — Tam su! Sedia pri potoku.

— Zažeň ich domov! — rozkazoval Lojzo. — Bež po ne a zažeň ich domov.

Jožko sa rozbehol za husami.

Lojzo čakal na ceste. Díval sa za ten čas na chlapecov, čo sedeli pred búdu. Ba aj podišiel k nim. Obzrel si búdu a dotkol sa zvona. Chlapci ho mlčky sledovali, ani jeden z nich sa neodvážil ozvať. Ani Viktor sa neozval. Lojzo je už veľký, väčší než Viktor. Aj Lojzo by mohol byť kráľom. Bol by to dobrý kráľ. Iste by to bol dobrý kráľ.

A už tu bol Jožko. Lojzo mu pomohol s husami, lebo slinko ešte nezašlo.

— Lojzko!
— Co je?
— Slnko ešte nezašlo...
Lojzo neodpovedal. Bol väzny.
Zvážnel aj jožko.

Husiam sa domov nechcelo, každú chvíľu bolo treba za nimi zatleskať rukami.

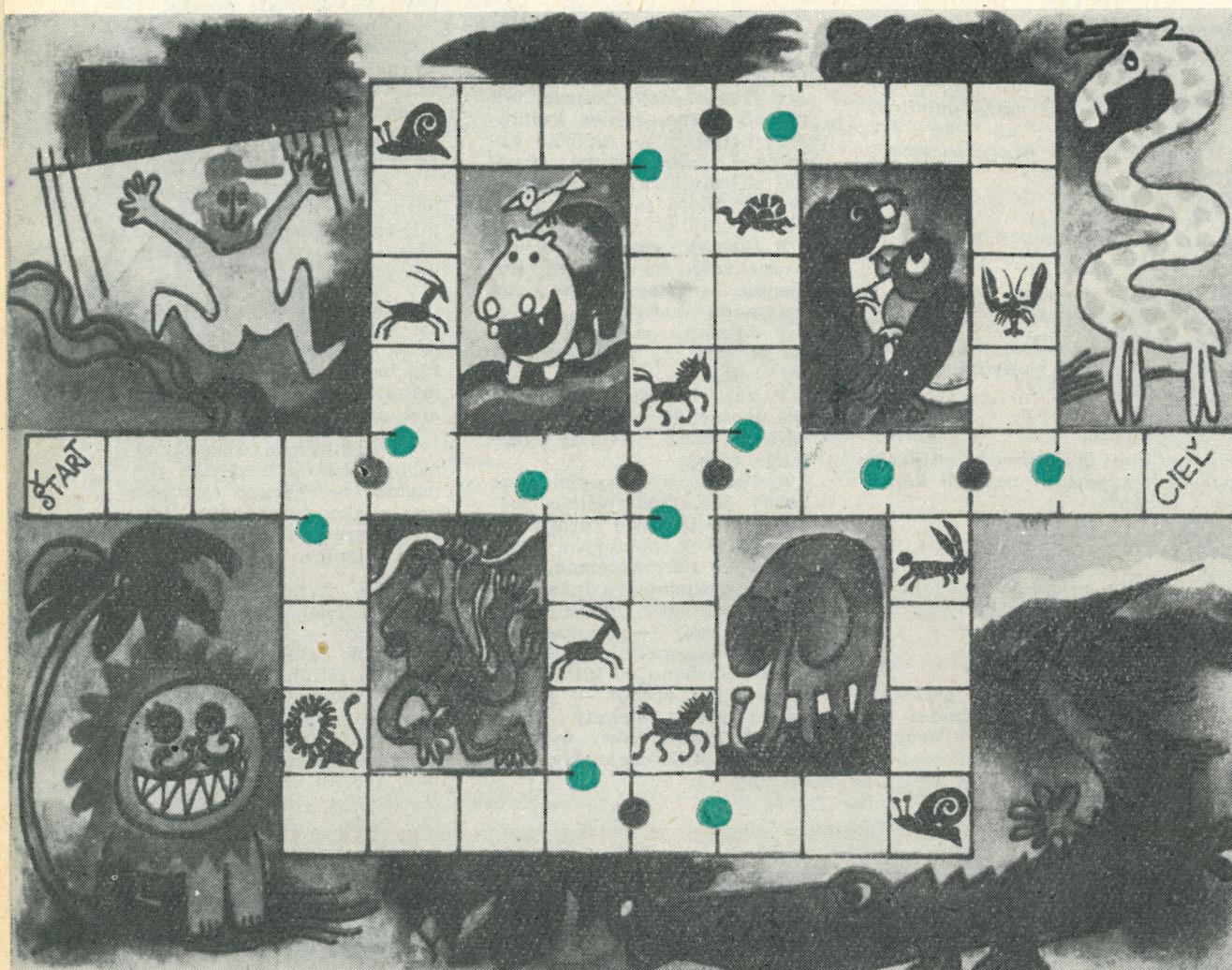
— Ostriháme im krídla — ozval sa Lojzo, keď už vchádzali do dvora.

— Prečo? — začudoval sa Jožko a nechápal pozrel na brata — Prečo im ostriháme krídla? Veď potom už nebudú môcť lietať.

— Nebudú už lietať. Ostriháme im krídla a dáme ich do klietok. Zajtra sa začína september, nemal by už kto s husami chodiť.

VINCENT ŠIKULA

(Z knihy Prázdniny so strýcom Rafaelom, vyd. Slovenský spisovateľ, Bratislava 1975)



Vysvetlivky:



Dostal si sa k mrzutému levovi.
Vráť sa na start!

Zajac beží rýchlo.
Hádz ešte raz!

Kôň cvála.
Hádz ešte dva razy!



Antilopa letí ako blesk.
Postúp o sedem poličok!

Slimák lezie pomaly.
Raz nehádz!

Korytnačka sa ledva vlečie.
Dva razy nehádz!

Rak lezie pospiatky.
Cúvni o päť poličok!

práZdninová HRA

je hra, ktorú sa môže hrať iba voľným početom hráčov, najmä ak príš a nemožno ísť von. K hre potrebujete kocku a figúrky. Ak nemáte figúrky, postačia aj rôzne farebné gombíky.

Začína ten, kto hodil kockou jednotku alebo šestku.

Hlavnu zásadou hry je, že figúrkou sa môže saťať a odbočovať iba do ulice, označenej farebnou bodkou. Do ulice, označenej čiernej bodkou, nesmiesť vojsť. Ak vojdeš do ulice, označenej čiernomusíš sa vrátiť o tri polička. Ak hodíš kockou taký počet bodov, že by si musel vojsť na poličku svojho spoluhráča, zostávaš o jedno poličko za ním. Ak ti padne viac bodov, môžeš spoluhráča predísť.

Prajeme vám pri hre príjemnú zábavu.



PRAWO MAŁŻONKA DO
RENTY RODZINNEJ A
ZAWARCIE PRZEZ
NIEGO ZWIĄZKU
MAŁŻEŃSKIEGO

Otrzymuję rentę rodzinną po zmarłym mężu. Od

kilku lat zamieszkuje z mężczyzną, z którym chciałabym obecnie zawrzeć związek małżeński. Obawiam się jednak, że po zawarciu związku małżeńskiego utracę rentę, a ze skromnej pensji przyszłego męża byłoby nam trudno się utrzymać. Jak kwestię tę regulują obowiązujące przepisy?

GENOWEFA N.

Według art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr. 3 poz. 6 z późn. zmianami) małżonkowi uprawnionemu do renty rodzinnej który zawarł związek małżeński, zawiesza się prawo do renty na czas trwania małżeństwa.

Zawieszenie prawa do renty rodzinnej nie następuje jednak — mimo zawarcia nowego związku małżeńskiego — wówczas, gdy oboje zawierający związek małżeński pobierają renty, a do renty rodzinnej nie ma uprawnionych innych osób poza małżonkiem (art. 36 ust. 2 powielane wyżej ustawy.)

„PRAWO I ŻYCIE”



CHOROBY NARZĄDÓW
ODDECHOWYCH KONI

NIEŻYT NOSA — zwany popularnie katarzem atakuje także i konie. Jest to zapalenie błony śluzowej jamy nosowej. Przyczyna najczęstszej jest przeziębienie, czasem podrażnienie wskutek wdychania drażniących środków chemicznych np. chloru, oraz przebywanie w dusznych, zle przewietrzanych stajniach. Zapalenie takie może występować także przy groźnych chorobach zaraźliwych, jak zolzy czy nosaczina, a niekiedy występuje przy zapaleniu oskrzeli i płuc. Katar taki objawia się poczatkowo parskaniem, ocieraniem nosa o złób i pojawianiem się wycieku, który początkowo przezroczysty, stopniowo staje się mętny i śluzowo-ropny. Ostry katar kończy się zazwyczaj po 6–10 dniach. Katar przewlekły przy którym występują wrzody na przegrodzie nosa budzi podejrzenie nosaczyny. Zapobieganie polega głównie na chronieniu konia przed przeziębieniami, w tym celu należy przestrzegać, aby koń był trzymany w

stajni suchej, widnej, czystej i przewietrzonej. Jeśli koń po pracy jest mokry — należy wytrzeć go do sucha. W czasie przerw w pracy zgrzane konia należy okrywać derką, a przede wszystkim należy uważać aby zgrzaneemu zwierzęciu nie dawać do picia zimnej wody.

ZAPALENIE OSKRZELI — jest to tzw. popularne przeziębienie. Przyczyny zapalenia oskrzeli są podobne jak i przy katarze, ponadto takie zapalenie występuje przy chorobach zakaźnych i pasożytniczych. Na początku choroby zjawia się bolesny i gwałtowny kaszel, koń oddecha szybko. Temperatura ciała jest podwyższona. Często z nosa wycieka surwicz lub też śluzowo-ropny płyn. Koń je niechętnie. Przy lekkim stanie zapalenia oskrzeli koń zdrowieje w ciągu 1–2 tygodni. Czasem choroba i towarzyszący kaszel trwa dłużej. Przy dużym nasileniu choroby, zapalenie może przerzucić się na płuc. Chórego konia należy umieścić w cieplej dobrze przewietrzonej stajni i karmić paszami łatwostrawnymi jak marchew, siano, owies. Woda do picia winna być lekko podgrzana. W klatce piersiowej wciera się

terpentynę zmieszana pół na pół z oliwą albo spirytusem kamforowym i następnie nakrywa się konia derką. Gdy choroba nie ustępuje należy wezwać lekarza. Chory koń winien być zwolniony od pracy, gdyż do zapalenia oskrzeli może dołączyć się zapalenie płuc.

ZAPALENIE PLUC — jest jedną z częstszych chorób koni i występuje najczęściej po przeziębieniach i przy wielu chorobach zakaźnych. Zapalenie płuc może wywołać sam hodowcalewając koniom butelek lekarstwa przez nozdrza. Przy niewłaściwym podawaniu leków koń krztusi się, nie może połykać i zachlystuje się, wskutek czego płyn dostaje się do płuc. Jest to tzw. zachlystowe zapalenie płuc, bardzo trudne do leczenia i zazwyczaj kończy się śmiercią. Niekiedy przyczyna zapalenia płuc są robaki. Głównym objawem zapalenia płuc jest wysoka gorączka i duszność. Koń zaczyna coraz częściej oddychać, jest słaby i traci apetyt. Oddech staje się coraz bardziej przyśpieszony i powierzchowny. Wyciek z nosa jest mętny. Przy zachlystowym zapaleniu płuc wyciek z nosa jest barwy brązowej silnie cuchnący. Zapalenie płuc

trwa zazwyczaj od 1 do 3 tygodni. Leczenie tej choroby trzeba zaczynać jak najwcześniej. W tym celu należy wezwać lekarza a konia zwolnić stanowczo od pracy, umieścić w cieplej i suchej stajni, oraz karmić paszą lekko strawną: zieloną trawą, sianem oraz marchwią z otrębami pszennymi. Aby ustrec konie przed zapaleniem płuc należy dbać aby miały stale suche i przewiewne pomieszczenia, konie trzymane w stajniach zbyt cieplich są bardziej wrażliwe na przeziębienia. Hartowanie jest najlepszym środkiem zapobiegawczym. Hartowanie winno polegać na tym, że konie wypuszczają się (kiedy nie pracują) codziennie na wylieg bez względu na pogodę. Należy tylko zwracać uwagę aby były stale w ruchu. Koń będący w ruchu nie przeziębi się nawet w najgorszą pogodę. Bardzo niebezpieczne natomiast jest pozostawić konia, zwłaszcza spocnego, w bezruchu i bez przykrycia. Ponieważ zachlystowe zapalenie płuc zdarza się wskutek nieumiejętnego zadawania leku, należy pamiętać, że lepiej nie zadać leku, niż dawać go i wywołać zapalenie płuc.

HENRYK MACZKA

ZUZKA

VEJCE V KYSELÉ OMÁCCE: do vody přidáme několik lžic octa, sůl a do vaříci rozbitíme vejce (1–2 na osobu), vaříme je asi pět minut, dírkovanou lopatičkou vyndáme a uložíme na míse. Z tuku a mouky usmažíme žlutou jišku, rozředíme ji vodou z vaječ, dobře pováříme a přidáme trochu smetany. Podle chuti osolíme a osládíme. Do omáčky můžeme přidat strouhaný křen nebo jemně posekaný kopř. Horkou zalijeme vejce a podáváme s vařenými bramborami nebo s chlebem.

FRANCOUZSKÁ OMELETA: v hrníčku rozkvetláme vejce se lžíčkou vody, osolíme a rozlejeme na rozpálenou pánev s tu-

kem. Vidličkou obracíme střed omelety a okraje, aby řídké vejce steklo dolů. Obrátíme na druhou stranu a do zlatova osmažíme. Omeletu můžeme podávat s hlávkovým salátem, nebo ji přeložíme na polovinu nebo zavinejeme a doprostřed dámě např. zelený dušený hrášek, uvařené růžičky květáků, posekanou šunku nebo salám, osmažené pečárky, dušené houbu, dušený posekaný špenát atd. Na osobu bereme 1–2 vejce a 1–2 lž. vody, sůl. Před podáváním (podáváme hned z pánve, jestě horkou) ji vždy můžeme posypat jemně posekanou zelenou petrželkou.

PLNĚNÁ VEJCE: na tvrdou uvařenou vejce na špičkách kousek skrojíme, pak

překrojíme na půl a vydáme žloutek, který přidáme do směsi, již plně vzniklé důlky. Může to být vlašský salát, zeleninový salát nebo jiné jemné saláty, dále sardelové očko, uzený losos, tuňák, olejovky, šunka, pečárky různě upravené (studene), nakládané hrášky atd. Naplněné poloviny vaříčka nahoru hezký ozdobíme, tím co máme po ruce a co se chutově hodí k náplni: okurek, vařená mrkev, zel. petrželka, kousek citrónu, kapary atd. Můžeme je obložit i na míse nebo podávat na lisenech salátu nebo je uložíme kolem navršeného bramborového nebo zeleninového salátu. To je již otázka vaší nápaditosti a vynalézavosti.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VESTÍ

ANDREJ — farebné, efektné, fahké a rozmistiale meno. Jedinák alebo młodszy brat swojej starszej sestry. Pomerne wysoký, stihły, šikowny s jemne zvlánenymi vlasami. Väčšinou svetlobrasý alebo tmavý blondín s modrými, sivými alebo zelenkavými očami. W detstve rozmaznaný predovšetkým matkou, potom krstnými rodičmi, tetami, babičkami a známymi. Všetci mu predpovedajú skvelú budúcnosť, čo sa niekedy aj zistuje, ale hľavne vďaka šťastnej náhode ako osobným prednostiam. Býva obyčajne usmiaty, živý, rýchly, pohyblivý. Hovorí rýchlo a živo gestikuluje. Máva veľmi pekné ruky s dlhými prstami. Úzkostlivо sa stará o svoj vonkajší výzor — rád sa oblieka pekne a módne. Stále je do niekoho zaľbený, ale často mení objekty svojich citov. Je pomerne nerohodný a nepraktický. Má romantické sklonky, stále speje k čomu vymyslenému, neexistujúcemu. Máva nadanie pre humanistické vedy, niekedy vestranné. Býva nesystematický, učí sa z času na čas. Neznáša „biflováčov“. Má znamenitú pamäť a rýchly reflex. Zaujíma ho literatúra, umenie, moderná hudba, šport (futbal, box). Má veľký úspech u dievčat a žien, čo chápe ako prirodzený vec. Nedostatoč vedomosti si snaží zastriel nonšalamciu, trufalostou a sebaistotou. Nedočenuje hodnotu peňazí, ktoré vydáva dosť fahtikársky. Je veľmi spoločenský, ženy ho zbožňujú, muži menej. Ked má mladšiu sestru, obyčajne ju zatíňuje. Výborne tančuje a často hráva na nejakom nástroji.

Žije iba dneškom, nestará sa o zajtrajšok. Možno sa doňho zaľúbiť, ale ľahko nájdiš v ňom oporu. Vždy je lepši vonku, ako vo vlastnom dome. Máva bolesti hľavy a niekedy chorľavie na srdce a nervy. Je veľmi výrečný. Všeobecne dobrý, ale ľahkomyselný. Často mení zamestnanie.

TADMIR

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA ZA PREDSUOK NAŠICH BABÍČEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED SA VÁM SNÍVA:

Snra — budeš mať šťastie a blahobyt — skákat ju vidieť — príjemná spoločnosť — strieľať do nej — budeš nepremyslene konáť
Srnec — poľovnícke dobrodružstvo
Srnčie mäso jest — vysokopostavení hostia
Srp — šťastie na gazonovstve
Starého mládenca vidieť — si nespokojný
Starý byt — budú si ta vážiť
Starú panu vidieť — neprijemnosti
Statok mat — dobrá budúcnosť
— získať — mäs otvorenú cestu k blahobytu
— predaf — daj si pozor na peniaze
— zdediť — zasnúbenie
Svedkom byt — pravda vyjde najavo
Svadobný závoj nosiť — nádeje sa ti splnia
Syr čestvý vidieť — zdravie
— zapáčajúci — nemoc
— krájať — daj si pozor na zdravie
Špenát — zdravie a sila
Šperky mat — dostenie dobrú prácu
Stetec — stretnieš sa s hlúpymi ľuďmi.

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADÍT S RÓZNÝMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČULUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaskiewicz — z-ca red. nacz.
oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablunka),
František Bednarčík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronislav Knapčík (Mikoláš), Ján Koválik (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luščinský (Zelów), Lídia Mšálková (Zubrzyca Góra), Lídie Mundilová (Kucov), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojovska (Warszawa), Ján Šternogá (Warszawa), Ružena Urbánová (Gesimov), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmansky (Tribš), Andrej Vojtaš (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Šternogá; red. techn. — Jolanta Bryszewska.
Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.
Adres ZG TKCis: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.
Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocze — 6 zł; kwartałnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okresek prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędu Pocztowego.

Prenumeraty na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolektu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajo wej o 50%.

Oddano do skladu 1.IV.1977. Numer podpisano do druku 20.05.77.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 646. Nr indeksu 38601/38501. F-94.

ZA BRATISLAVSKOU BRÁNU

Brno a Prábu, na styku západných výbežkov Malých Karpat a Myjavskej pahorkatiny tiahne sa popri toku rieky Moravy a rakúskych hraniciach Záhorška nížina. Je prítažlivá zvláštnym čarom, prírodných krás, množstvom jedinečných kultúrno-historických zaujímavostí a prešlova slovenskou.

V staroveku obývali Záhorie vysokí červenouhlasi Kelti s modrými očami, ktorí sa venovali roľníctvu, chovu dobytku, banictru a hutníctvu. Kamenné železni radačici, kosák, kosú, kamenné miluňdeky, roviačia remeslo a vyrábaní príazľivé, pekne formované šperky pre ženy. Púšťali sa za obchodom na ďaleké cesty. Aj pozoruhodné nálezy keltských minci v Stupave na Záhorí svedčia o vyspelosti ich výrob.

Po Keltoch toto územie prilákalo kočovné kmene Germanov, Kvádov a v I. stor. našho letopočtu prenikli sem

Rimánu, ktorí rozšírili hranice svojej rózsahnej ríše pozarí toku Dunaja a opevnení systémom vojenských táborov, staníc a strážnych veží. Dôležitou pevnosťou rímskych legií bola aj stanica v Stupave. Dal ju vybudovať cisár Traján v rokoch 107–114 nášho letopočtu. Popri strategickom význame strážila prietavu obchodnej cestu vedúcej od Dunaja popri Morave až k Balatú, známú Jantárovou cestu, čím popri vojenskom poslani stanica mala aj hospodársky význam.

Po ústupe rímskych legií znad Dunajom, niekde v 5. — 6. storočí stalo sa i Záhorie slovanským emigracným priestorom v rámci tzv. sfahovania národa. Neskor Slovania podlahli pre sile nomadských Avarov, ktorí sa v polovici 5. storočia usadili v bývalej rímskej Panonii a dostali sa do ich područia. Onedlho však sa Slovania v Pomorave vzbúrili a v bitke v roku 624, pod vedením franského kupca Sama vybojovali si svoj prvy štát.

Záhorie bolo aj významnou súčasťou Veľkomoravskej ríše. Neskôr sa Záhorie stalo pohraničným územím medzi Arpádskym Maďarskem a Přemyslovs-
kými Čechami.

Vráme sa však ešte na chvíľu do Stupaví, ktorá bola obývaná už dávno pred príchodom Rimánov, o čom nasvedčujú bohaté nálezy zo staršej doby bronzovej a žiarové hroby spred okolo 2400 rokov. Najbohatší hrob obohatil meč a alhúr kopiju. Vzácnu pamiatku minulosť je aj kovová ozdoba z relietom ludskej hlavy a zlaté keltské mince, na ktorých je vyobrazený náčeník, kmeňa Kofinov a pod. ním je v latiničine napsané Jihohesky meno: Biatec. V 15. storočí bola Stupava už známym strediskom obchodu na Záhorí. V minulom storočí funkciu centra Záhorie prevzali nedaleké Malacky. Naposledy prešiel Stupavu aj keramické výrobky, najmä chýrná keramika z dieľne národného umelca Ferdíša Kostku (1878—1951), ktorý

okrem užitkového riadu, vytvoril či-
rad ľudových figur, klenotov keram-
ickej plastickej tvorby. Celé desaťro-
vytácal keramiku na svojom hne-
vadisku krhu v diele, ktorí aj s in-
stavbou vybudoval rod keramikán-
cov. Putzovcov asi roku 1714 a v nich
čali výrobu „svetoznámej habanskéj
keramiky“. Poslednú z rodu Putzovcov
nemal syna, ktorý by pokračoval v
mesle, mal len dcéry. Viedly maj-
strovskú keramiku „zdieľať“ s „zdiel-
šieho“ chlapca, Jána Kostku. Musel
byť talentovaný chlapec a šikovný,
váriš, keď mu majster Putz dal za
nu dcérku Barborku. Malis syna Karol-
ínen osiem detí, z ktorých najmla-
dej bol práve Ferdinand Kostka. Z býva-
dieľne umelca vzniklo mizernum, kte-
re prípadne mnohých návštěvníků
raz až z dalekých konciň sveta.

V najzápadnejšom výbežku Záho-
smerom na Malacky, nad riekom Mor-
avou sa nachádza obec Zahorska V-
o ktorej hovorí článok dolu.

RAK

Osobím narodeným v znamení Raka, teda od 22. júna do 22. júla, prvy polrok 1977 by mal uplynut dobre; menšieť tažkosti, ktoré sa občas prejačajú, boli viac menej dozvukmi predošlého obdobia. Mali by mat radost z viacerých uspechov v povolaní, niektorí aj zmenili zamestnanie.

Začiatkom letného obdobia narodení v znamení Raka by si mali dať pozor a nekonat prenáhľene. Ak nadážu novú známost, a v sionistosti s tým očkávať ľasť, môžu sa sklamat. Starší ľudia sa potešia priaznivým zmenám a darom. Toto obdobie je priaznivé sa pre pracu, ako aj pre súkromný život. Zasa mladší môžu očakávať zlepšenie finančných pomereov natočko, že nebudu nútený si požičovať. Všetci by si mali dať pozor vo vzťahu k súrodencom, mohuť totiž v istých podmienkach vzniknúť aj roztržky.

Jesennoo-zimné obdobie bude pre Rakov v celku priaznivé a bude to vo veľkej miere zásluhou dobrého zdravia. Mnohým sa spiná prania, zlepší sa vzťah k príbuzným a k susedom. Skončia sa aj nedorozumenia medzi snúbencami, ktorí opäť budú prežívať veľkú lásku. Možu očakávať aj list s dobrov správou o ďalšej rodine. Veľkú rok 1977 bude pre Rakov veľmi dob-

ASENTÍRKANA ZÁHORÍ

Iný kraj — iný mrav, hovorí stare slovenské príslovie. Rôzna geografická poloha, prírodné podmienky a spôsob života ovplyvňovali ľudí, ktorí v tom či onom kraji žili. Jednou z charakteristických črt jednotlivých krajov je mestské nárečie.

V čase, keď neboli dostatok dopravných prostriedkov, ľudia boli od seba na mile vzdialení. Dnes, i keď už tie-
to vzdialenosť medzi jednotlivými krajinami sa už nedajú nazvať „milovými miestami“, pomenovanie rôznych častí Slovenska zostalo. Často medzi ľudmi po-
čúvame: to sú Liptači, Turcaňia, Oravčia, Spišiaci, Šarišania, Kysucania, ale-
bo povedzme — Záhoráci.

Prenesme sa na chvíľu do západnej

ASENT

TÍRKANA

ZÁHORÍ

enem sédmich. To moseli bit zdra
vibráni chuapeci. Chuapeci, kerich 1
zebrali nám moseli opérovat šírá
jag biu do obliubeni tag biu aj opé
ní. Já sem nieu pér plni šírák, e
sem dau aj ostatním, keri mieli m
vzali.

Chudák Frolíš zas odebrání nebr
To biua hařba pre chuapeci, kerich r
Naspätki sme jeli enem tré. Ti

Detailed description: This is a historical map of the University of Michigan's Ann Arbor campus. The map shows the central academic buildings, including the Main Building, the Michigan Union, and the Law Building. It also depicts several dormitories like Michigan Hall, Michigan Union Annex, and Michigan Hall Annex. The map includes labels for "University Street," "Washington Street," "State Street," and "North University Street." A large, ornate building, likely the Michigan Union, is shown in the center-right. The map is oriented with North at the top.

Nárečie je ovplyvnené i moravským dialektom, čo je typické pre cele náreče záhorské. Veríme, že i bez hlbšich analýz tohto nárečia text hravo prečitate a porozumiete mu.

Sme obojaci i prvoli klas. Naši mieu píši k Kirpici kamarádi. Vzali nás k nemu. Pili tam duho noči. Domá sme dojeli neskoro.

Asentírka biua devatenáštého septembra v dvanaštém roku. Prvňí októbra sme moseli narukovať.

* * *

Ke cem miu jednadvacet roků
vezl nás do Mauacek k první asentri-
ce. Na vozi sme sedzeli štiré. Jeden
muádenc, keri išeu k asentrice us po
trecí, zaostau v dzedzine. Ten co nás
vezeu ho zebräu na nás vnuž do košíni.
Ke cme dojeli g Jakubovu forman zá-
kríčau: Chuapci, jednu hore! Vi štiré
spivajte a ti Frolis, to biu ten co sme
ho vzali cestú, ti si lehní do košíni, aby
ta nevideli. Já vezem enem pieknych
chutapci, tak ti sa pres dzedzinu sko-
vaj! Jag sme dojeli do ňejakej dzedzi-
nou, mi štire sme moseli spivajet a chu-
dák Frolis ležau skovani i košíne.

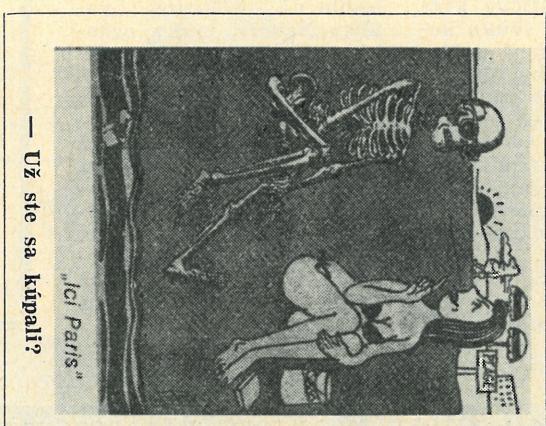
Ke cme dojeli do Mauacek nás pán
richtár povidal: „Chuapci slesete dôle,
hen f senku je asentrica! Buo nás
sedemnášt regrútu a s tich nás vzali

* * * * *

Poznámka: Náčeový text nie je sústavou gramatických pravidiel, podľa užu prialého jazykovedca ktorí sa zaoberejú výskumom nárečia Charakteristickými znakmi nárečia obce Záhorská Ves je, napr.: tvrdé l je obojperné i : blato Blato za dj je dz, z: medzi — mezi, hrdza zrza za d, t je v skupinách de, te, — c : deti — dzieci, ale i divat — dzívza čr je str: črevo — strovo za ch, šť je sc, šć: chcete — sce stava — ščava

Okrem hľáskoslovia je mnoho zvlátností i v tvárosloví.

A black and white line drawing showing a close-up of a person's hand reaching upwards. The hand is positioned as if it is about to pull or hold onto a vertical stack of books. The books are depicted with horizontal lines representing their spines. To the right of the hand, several curved lines suggest motion or energy emanating from the action. The background is plain and light-colored.



Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY
